

In Memoriam Petru Ursache

Miercuri, 7 august 2013, a încetat din viață Petru Ursache, etnolog, estetician și istoric literar, membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Iași.

Petru Ursache s-a născut la 15 mai 1931, în comuna Popești, județul Iași. A absolvit Liceul Național Iași în 1951, apoi Facultatea de Filologie a Universității „Al. I. Cuza” (1952 – 1956), fiind licențiat în limba și literatura română. În 1971 obține titlul de doctor în Filologie. A profesat ca bibliotecar la Biblioteca județeană „Gh. Asachi” (1956 – 1958), preparator – asistent (1958 – 1960), lector (1960 – 1977), conferențiar (1977 – 1992), profesor (1992 – 2001) la Catedra de Literatură română și la Catedra de Literatură comparată.

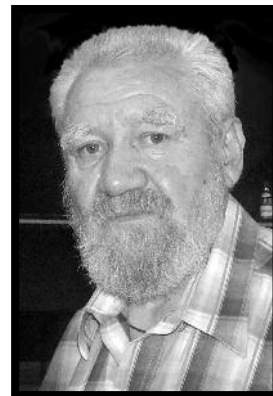
Petru Ursache a debutat în revista „Scrisul bănățean” (1958). Dintre volumele publicate amintim: „Șezătoarea” în contextul folcloristicii (1972), *Poetică folclorică* (1976), *Prolegomene la o estetică a folclorului* (1986), *Eseuri etnologice* (1986), *Titu Maiorescu. Esteticianul* (1987), *Camera Sambô. Introducere în opera lui Mircea Eliade* (1993), *Etnoestetica* (1998), *Mic tratat de estetică teologică* (1999), *Cazul Mărie. Sau despre frumos în folclor* (2001), *Sadovenizînd, sadovenizînd. Studiu estetic și stilistic* (2005), *Înamorați întru moarte. ErosPoesis la Cezar Ivănescu* (2006), *Antropologia, o știință neocolonială* (2006), *Etnosofia* (2006),

Camera Sambô. Introducere în opera lui Mircea Eliade, ediția a doua, revăzută și dezvoltată (2008), *Mic tratat de estetică teologică*, ediția a doua (2009), *Omul din Calidor* (2012), *Miorița - dosar mitologic al unei Capodopere* (2013).

A publicat numeroase articole, studii și eseuri în periodicele principale din Iași, „Convorbiri Literare” fiind una dintre revistele de suflet ale acestuia. Petru Ursache s-a îngrijit de apariția a peste douăzeci de antologii și ediții critice, unele în colaborare cu Magda Ursache.

Pentru activitatea sa, a fost recompensat cu Premiul *Profesor Emeritus* al Universității „Al.I. Cuza” (2001), Premiul de Excelență al Uniunii Scriitorilor, Filiala Iași (2001, 2006), Premiul *opera omnia* acordat de Revista „Convorbiri literare”, Premiul *opera omnia* acordat de Biblioteca „Vasile Voiculescu”, Buzău, 2001.

Prin dispariția lui Petru Ursache, Uniunea Scriitorilor din România pierde un creator important, iar cultura română un specialist de marcă. (C.L.)

In memoriam Costel Butoi

Expoziția comemorativă de la sfârșitul lunii iulie, deschisă la Galeria *Metopa* din Pitești, la 40 de zile de la trecerea într-un alt registru existențial a pictorului Costel Butoi, a reușit să concentreze, cu maximum de intensitate, ochii și mintea privitorului, așa cum se întâmpla, de altfel, și în timpul vieții artistului.

Costel Butoi s-a stins la vârsta de 59 de ani. Mărturisise, în repetate rânduri, că nu-și mai dorește să trăiască. Bolile pe care le ducea fără să crâcnească pe picioare n-au mai vrut să aștepte. Nici perspectiva nu mai avea aripi și nici pospai de strălucire. Costel Butoi se căznea să respire într-o lume de nerespirat.

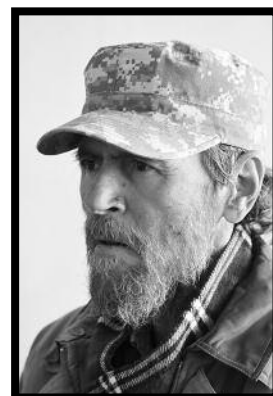
Sunt un soldat, nu-mi părăsesc postul decât la voința lui Dumnezeu, Cel care, în lipsa mea, se va simți un pic mai singur, mai trist și mai puțin liber – se răsfăța el, mai în glumă, mai în serios, atunci când accepta, extrem de greu, să stea de vorbă cu ceilalți artiști. Trăia absurd de modest, dintr-o pensie încropită de cinci milioane de lei vechi și din ceea ce reușea să vândă. Cvasinecunoscut în Argeș – trăia în Pitești de un deceniu și jumătate – Costel Butoi fusese remarcat în orașele mari ale țării. Stabilite o vreme la Rădăuți, i-a devenit prieten lui Matei Vișniec. Acesta i-a cântărit opera, care se pare că numără acum în jur de o mie de lucrări, și l-a recomandat criticii din București. Așa a ajuns artistul discret, necomunicativ, de neurnit din tăcerile lui sumbre și grave, născut într-un sat din Dolj și școlit la Cluj, să deschidă larg ochii mărimilor într-ale plasticii românești.

N-a fost un creator comod. Temele lui violentează și cromatic, și ca substanță de gândire. A fost preocupat

dintotdeauna de culoarul de trecere dinspre conștient către subconștient și inconștient, de personajele care-l populează, de proiecțiile eului în spațiile acestea intermediare, proiecții diforme, discordante, contururi ale unei realități organizate după alte criterii. Păcatul și improbabilă iertare, avortonii suspendați într-un aer rău, șamanii plasați în marginea mirajului și la capătul transformării ireversibile a sinelui, în ultimii ani extraterestrii care privesc fără să întrebe și care dau o anumită profunzime viziunii artistului, lirismul tensionat, narațiunea supraetajată – toate acestea fac din Costel Butoi receptaculul unor izvodiri de natură să răstoarne ordinea individului ocrotit de civilizație și să-l panicheze până la disperare.

Nu trebuie omis faptul că pictorul s-a aplecat și asupra învelișurilor exterioare, inteligibile, accesibile simțului comun. Naturile statice, străzile și clădirile Piteștiului de altădată, realizate după fotografiile din epocă, Parisul în care a trăit doi ani, Veneția cu farmecul ei aproape bolnav întregesc imaginea artistului comparat, pe rând și din perspective diferite, cu Gauguin, Bruegel, Balthus, Otto Dix, Goya.

Dumnezeu să-i odihnească *aici* țărâna și să-i neliniștească *dincolo* spiritul!

Denisa POPESCU

Angela MARINESCU: „Temeiul postmodernismului este revolta. Noi am preluat teoria, mimetic, fără motivare personală”

- Doamnă Angela Marinescu, în prefața la volumul *Skanderbeg* (Ed. Vinea, 1998) spuneți că „Arta este spațiul mistic prin excelență”, disociind între mistic și religios. Aflat la polul opus, Mircea Cărtărescu afirmă că poezia contemporană este o poezie sincronizată cu poezia postmodernistă americană. Este poezia noastră o poezie sincronizată, pur și simplu? Este sincronizarea o soluție pentru poetul român?

- Orice sincronizare este bună dacă devine eficientă și dacă poetul în cauză o simte ca fiindu-i necesară. Nu putem trăi în afara poeziei lumii. Dar dacă noi citim teorie despre postmodernism, asta nu înseamnă că devenim, imediat, postmoderni.

Începuturile poeziei postmoderne sunt în America anilor '60, când la Los Angeles a avut loc prima revoltă a negrilor, cărora li se construie un oraș separat, în care au fost băgați cu forță. A fost un fel de utopie. Ei s-au revoltat și au distrus tot, pentru că nu au acceptat această „democratizare” forțată. Lyotard spunea că „postmodernismul este o modernitate în stare născândă”. Eu consider postmodernismul un fel de democratizare totală, o evoluție a gândirii care vine din interior și se face prin educație și asumarea unor valori la nivel personal. Mircea Cărtărescu avea toate datele teoretice despre postmodernism, pentru că era un student bun, informat, era tânăr și cunoștea limba engleză. Însă asta e *altceva*. În America de Nord, la baza postmodernismului a stat revolta. Temeiul postmodernismului este revolta. Noi am preluat teoria, mimetic, fără motivare personală.

„Nu poți antologa 80 de poeți români. Pe majoritatea trebuie să-i consideri veleitari”

- Înțeleg că postmodernismul nostru este mai mult „teoretic”, artificial, lipsit de nerv. Dar multe glasuri optzeciste spun că salvarea noastră ca poeți stă în practicarea poeziei postmoderniste. Antologiile de poezie care apar acum la noi sunt chiar antologii „de poezie postmodernistă”. De pildă, Dumitru Chioaru a alcătuit în anul 2011 *Noua poezie nouă*, o „antologie de poezie postmodernistă”, care cuprinde 80 de poeți, în marea lor majoritate optzeciști postmodernizați de bună voie sau numai de Chioaru. Este posibil ca poezia noastră contemporană să aibă 80 de poeți postmoderniști antologabili, așadar 80 de mari poeți?

- Introducerea unor poeți într-o antologie se face din jenă, din delicatețe. Pentru a nu-i supăra pe unii facem un bălci postmodernist. Nu poți antologa 80 de poeți români, care să mai fie și postmoderniști. Pe majoritatea trebuie să-i consideri veleitari. Antologhezi 80 de poeți postmoderni doar dintr-o falsă delicatețe, pentru a păstra pacea și liniștea literară, așa cum Iliescu credea că dacă el nu fură, toți ceilalți politicieni sunt la fel de cinstiți și în țară se instaurează pacea...

- Și dacă tot a venit vorba de poeți antologabili, dv. ce poeți români, postmoderniști sau nu, apreciați?

- Ca poeți antologabili i-aș enumera pe Nichita Stănescu și Virgil Mazilescu, postmoderniști, căci la noi nu s-a terminat cu postmodernismul, ca în restul lumii occidentale. Apoi pe poezii veniți din AKTIONSGRUPPE BANAT, neapărat pe Mircea Ivănescu, care este un postmodernist autentic, detașat față de text într-o măsură mai mare decât Nichita, Mariana Marin, care a depășit poezia feminină de până la ea, Alexandru Mușina, pentru că a experimentat, și pe Cristian Popescu, pentru că a lărgit limitele limbajului prin povestea celor doi termeni ai metaforei.

„Anumite persoane iau premii literare tot timpul”

- Cum vi se pare instituția premiilor literare? Acordă U.S.R. premii meritate sau nemeritate?

Interviu

- Instituția premiilor nu este nicăieri foarte serioasă. Dacă nu ești un regizor bun este greu să ajungi în vizorul celor care dau premii. Pentru a lua premii trebuie să ai talent. Dar și noroc... În anii '60 era penurie de poeți și de aceea toți au primit premii cu nemiluita. Apoi au fost premiați oportuniștii. Eu nu cred că Manolescu se amestecă prea tare în acordarea premiilor, dar am și o anumită rezervă... Mai degrabă premiile sunt acordate de anumite grupuri de scriitori... „Democratizarea” literaturii presupune existența unor astfel de grupuri. Ceea ce nu înseamnă că nu primesc premii și cei buni. Dar anumite persoane iau premii literare tot timpul, pe principiul școlar că dacă ai luat 10 în clasa I trebuie să iei 10 în toate clasele următoare.

„I.C.R. condus de Marga a fost o catastrofă”

- Cum apreciați „Gala Poeziei Românești” de la Ateneu? Mă refer la ambele serii.

- La prima gală Manolescu a încercat să-i împace pe toți, la a doua a fost selectiv. Dar e nepotrivit să citești doar două poezii la microfon, iar lumea să înțeleagă ceva. Eu aș fi făcut o gală cu trei-patru poeți, ca să se înțeleagă poezia fiecăruia. Și aș fi făcut, firește, mai multe gale, ca să citească toți poeții selectați.

- Este o idee, însă dacă nu reușești să convingi cu două poeme, cum poți convinge cu 10? Ați fost la „Salonul Cărții” de la Paris din acest an? Cine a decis participanții?

- Nu am fost la Paris. Noul I.C.R. a plătit și propus numele celor care au mers la Paris. 70-80 de persoane, după cum am înțeles. Propunerile au venit de la Ministerul Culturii, U.S.R., filiale... O aberație!

I.C.R. condus de Marga a fost o catastrofă, inclusiv în ceea ce privește „Salonul Cărții” de la Paris. Pe Marga l-am văzut manipulând oameni, pe când făcea parte din P.N.L. Spunea niște prostii imense la Antena 3. Marga nu e un intelectual autentic. El are ceva de instalator și chiar se vorbește în mediile culturale că asta a fost prima lui profesie. N-a făcut nimic la I.C.R. El este un iresponsabil. Ca intelectual, este grosolan.

„Poezia lui Cărtărescu este supradimensionată valoric. Nicolae Manolescu spune că de câte ori bebelușul Cărtărescu plânge, se consideră izolat, se simte rău, noi trebuie să-l mângâiem pe creștet”

- Cărțile de poezie ale lui Cărtărescu au fost aproape toate premiate de către U.S.R. El este considerat de o parte a criticii „cel mai mare poet contemporan”, în timp ce o altă parte a criticii îl vede „cel mai mare” pe Ion Mureșan. Dar merită Cărtărescu acest titlu?

- Poezia lui Cărtărescu este supradimensionată valoric de către critica literară. El are și un nume predestinat: Cărtărescu. Pe de altă parte, am citit recent un editorial al lui Nicolae Manolescu în care spune că de câte ori *bebelușul* Mircea Cărtărescu plânge, se consideră izolat, se simte rău, noi trebuie să-l mângâiem pe creștet. Însă atâtor scriitori foarte buni, care nu au avut parte de recenzii la cărțile lor, de premii, sau care nu au avut nici cel puțin posibilitatea de a publica, ce ar trebui să le facem? Pe ei cine îi mângâie? În raport cu aceștia, mai poate să apară bebelușul Mircea Cărtărescu un scriitor nedreptăți?

„Nu am auzit de vreun audit la U.S.R.”

- Din nefericire, U.S.R. este aproape falimentară – spun multe glasuri. Cine credeți că este vinovat de această situație? Au fost cheltuiți corect banii, destul de mulți la un moment dat, adunați mai cu seamă din taxa de timbru?

- Nu am auzit de vreun audit la U.S.R. Teoretic, ar trebui să cheltuești bani doar în folosul Uniunii. Dar sponsorii Uniunii preferă manifestări irelevante cultural. Ei nu vor da niciodată bani pentru reparația acoperișului sediului U.S.R. ... Oricum, eu n-aș fi dat niciodată un premiu de 10.000 de euro unui nobelist din Occident. Eu aș fi dat 10.000 de euro unui scriitor român, iar occidentalului i-aș fi dat 1.000 de euro, pentru că ei put de bani.

„Dacă Manolescu conduce de la Paris prin telefon, același lucru l-ar putea face și Alexandru Goldiș, de la Cluj...”

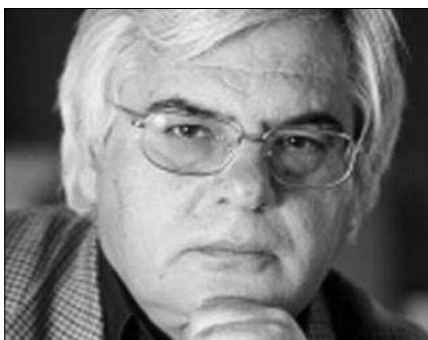
- Ați ocolit întrebarea... Eu nu vorbeam de sponsori, ci vă întrebam cine a distrus financiar Uniunea. Cum vi se pare noul Statut al U.S.R., în care președintele poate să aibă, dacă este ales, oricâte mandate dorește?

- Dar ați văzut că niciun scriitor matur, ca Mircea Martin sau Livius Ciocârlie, și că niciun tânăr, în afară de Dan Mircea Cipariu, nu vor să candideze la președinția U.S.R. Însă dacă Manolescu conduce de la Paris prin telefon, același lucru l-ar putea face, de exemplu, și Alexandru Goldiș, de la Cluj...

Tinerii sunt cei mai indicați să conducă, pentru că sunt mai liberi în spirit. Dar tinerii sunt prea preocupați de cariera profesională. Și totuși, peste 20 de ani, ei vor fi aceia care vor conduce destinele scriitorilor, vor face ierarhiile și vor da premiile literare. Sper ca în ierarhiile pe care le vor face să fie mai puțin oportuniști decât criticii de astăzi.

„Din Istoria critică a literaturii române... lipsesc scriitori care meritau să fie incluși”

- Cum este actuala critică literară? Profesionistă, amatoare, dezinteresată, călduță, coruptă, teritorială, pe găști literare?

Dan CRISTEA

- Personal, critica literară de astăzi mi se pare *haotică*. Criticii maturi scriu despre Creangă, Eminescu... Nu riscă judecăți asupra literaturii contemporane. Reacții violente la adresa criticii noastre literare au avut acum câteva luni mai mulți poeți douămiiști. Criticii tineri, în care am avut încredere, au devenit însă oportuniști pe motiv că trebuie să-și facă o carieră, că trebuie și ei să trăiască... Desigur, uneori mai apare și câte o cronică cu fler, care nu ține cont de situația socială sau de opțiunile politice ale scriitorului analizat.

- Cum apreciați *Istoria critică a literaturii române...* a lui Nicolae Manolescu?

- Atitudinea critică a *Istoriei critice...* urmează considerații personale și este cam exclusivistă. Este o istorie... prea critică. Dar o „istorie critică” este o contradicție în termeni, pentru că istoria nu poate fi critică... Oricum, din *Istoria critică a literaturii române...* lipsesc scriitori care meritau să fie incluși.

„Cărtărescu nu a plagiat, ci a făcut-o cu intenția de a lărgi disponibilitatea postmodernismului...”

- Volumul de debut *Faruri, vitrine, fotografii* (1980) al lui Mircea Cărtărescu a obținut fără probleme „Premiul pentru debut al UR”, deși el includea un plagiat – poemul *Căderea* (dedicat criticului Nicolae Manolescu), parțial copiat după *Viața și opiniunile lui Tristram Shandy, Gentleman* (Lawrence Sterne, ELU, 1969, p. 194). Vi se pare corectă premiera unui plagiat?

- Mircea Cărtărescu a scris că în postmodernism poți folosi texte străine fără să le mai pui în ghilimele. Eu nu cred că a făcut-o ca un hoț. Eu îl consider pe Cărtărescu de bună credință. Cărtărescu nu a plagiat, ci a făcut-o cu intenția de a lărgi disponibilitatea postmodernismului...

- Dar poate plagiatul să aibă valoare literară doar pentru că cineva decretează că „în postmodernism poți folosi texte străine fără să le mai pui în ghilimele”? Strategia lui M.C. este vizibilă: el introduce în poezia postmodernistă un principiu cu scopul de a-și acoperi fraudă! Și introduce acest principiu după ce fraudează... Cu pasarea răspunderii în grădina poeziei postmoderniste, orice autor care își face poemele din poemele altora și care își spune *postmodern* poate să fie

Daniel CRISTEA ENACHE

absolvit, izbăvit de plagiat! Paternul îndemn „Scrieți, băieți, scrieți!” devine pentru Cărtărescu gloriosul „Plagiați, băieți, plagiați!”

„Am fost la dl. Lupescu, la Cartea Românească, și am provocat un mic scandal, pentru că mă consideram nedreptățit”

- Dar să trecem mai departe. Ce îmi puteți spune despre misterioasa dv. carte *Tăcerea sexuală* apărută în acest an?

- *Tăcerea sexuală* este publicată underground, fără ISBN, intenționat, ca să nu participe la nicio nominalizare. Acesta a fost protestul meu, pentru că mi-am dorit mult să public la Polirom, dar nu mi s-a permis. Toți publicau la Polirom, numai eu nu. Dacă publicai la Polirom și se făceau cronici, erai difuzat și propus pentru premii. În 2005 am fost la dl. Lupescu, la Cartea Românească, filiala Polirom la București, și am provocat un mic scandal, pentru că mă consideram nedreptățit.

- La Editura Cartea Românească, ce aparținea (mai aparține?) UR, ați publicat totuși opt cărți. Poezii din provincie nu prea reușeau înainte de Revoluție să-și publice cărțile, nici aici, nici la alte edituri, deci în raport cu ei ați fost totuși o favorizată. Dar cum s-a rezolvat, în final, cu Cartea Românească în 2005?

- Nu am rezolvat nimic. Am optat pentru o altă editură... Pentru Editura *Vinea* a lui Nicolae Tzone, unde am publicat în 1998 volumul *Skanderbeg*. Dar el nu avea difuzare. În loc să fie un editor rasat și atât, el era și critic, și poet, și editor, și scriitor și o lua razna cu cărțoaiele lui imense, cu prefețe, postfețe și post-postfețe. Vezi, de exemplu, volumul *nicolae magnificul*, autor Nicolae Tzone.

- Dar Tzone are și el dreptul să publice... Ce altă ofertă vi s-a mai făcut în ultimul timp?

- Vreau să-i mulțumesc aici lui Călin Vlășie, pentru că el mi-a propus să scriu cartea omagială „Angela Marinescu – 70”, serie unde au mai fost publicați Mircea Martin, Ion Pop și Eugen Negrici. Observați ce vecinătate mi s-a oferit. Dar

Interviu

Vlasie pretinde să culegă textul, iar eu nu am această posibilitate.

„Până în anul 1996 nu am primit niciun premiu. De-abia am avut una-două cronici pentru fiecare carte”

- Sunteți mulțumită de modul în care v-a receptat critica literară? A surprins ea ființa poeziei dv.? Cum apreciați evaluările criticii literare vizavi de poezia pe care o scrieți?

- Acum nu sunt mulțumită. Dar de tânără nu mă așteptam să fiu receptată bine, pentru că eram prea nebună, prea preocupată de viața sentimentală. De-abia am avut una-două cronici pentru fiecare carte. La volumul *Parcul* nu am avut nicio cronică, deși consider că poemul cu același titlu este unul din marile mele poeme. Deși am scris cărți care au fost citite, până în anul 1996 nu am primit niciun premiu.

- Din ce provine, concret, nemulțumirea dv.?

- Singura dată când am fost citită cu adevărat și am avut cronici a fost la cartea *Intimitate* (Ed. Charmides, Bistrița, 2013). Despre ea au scris Marius Chivu, Alex Ciorogar, Alexandru Goldiș; – ultimul mă numește „tânăra mândioasă”.

Dar la *Intimitate* am avut cronici contradictorii, de la „cea mai mare poetă contemporană” (Ștefan Manasia și Bedros Horasangian), până la Daniel Cristea-Enache, care m-a atacat în *Observator cultural*, și Dan Cristea, care m-a desființat complet în *România literară*. El a afirmat că am un program „antiumanist”... Eu spun că sunt la fel de antiumanistă ca Sylvia Plath sau Christine Lavant, puse și ele pe hartă cu ele însele și cu lumea. Mai avea să spună că scriu manele..., pentru că asta a vrut probabil să spună.

Îmi doresc foarte tare ca „dependența de confesiune” a lui Dan Cristea, apropo de intimitatea mea, să rămână punctul de vedere semnificativ al criticii noastre literare în legătură cu cartea *Intimitate*... Nu de altceva, dar îmi face plăcere să știu că poate intra în joc timpul, care ca întotdeauna va decanta valoarea de non-valoare.

„Eu mă pretind de stânga.” „Puțin fanatism nu le-ar strica celor de stânga!”

Critica tânără și bisericuțele ei. „În capul lui Costi Rogozanu e varză!” „Costi Rogozanu este un papagal dodecafonic...”

- Cum vedeți critica tânără? Putem spera că ea va fi mai corectă cu operele noastre și, firește, cu propriile opere, decât sunt acum criticii maturi?

- Criticii tineri au devenit, treptat, niște bieți oportuniști. Cu mici excepții, desigur. Majoritatea au făcut bisericuțe și, fără acordul BOR-ului, au aterizat pe planete necunoscute nouă.

Bisericuțele lor sunt construite în funcție de redactorii șefi ai revistelor în care publică, de cel care le conduce doctoratele și de ceea ce mai văd ei că se scrie prin reviste și ziare despre diverși scriitori. Opera noastră depinde de ei...

Dar vreau să amintesc aici numele unui critic tânăr – Costi Rogozanu –, care mă pune pe gânduri. Stângist cum e, cel puțin așa

se pretinde, a dovedit a fi o structură oportunistă crasă. El vrea „sânge pe pereți” (ca să-l citez) de la noi scriitorii, dar lui, înțepat în deget, nu-i curge nici măcar o picătură de sânge... Scriitorii, criticii, ideologii de stânga ar trebui să fie cu toții niște luptători. Puțin fanatism nu le-ar strica celor de stânga! Vă amintiți ce spunea Petre Țuțea – că nu a văzut în viața lui văcar fanatic? Acești critici tineri de stânga (eu mă pretind de stânga) nu numai că nu au nimic fanatic în ei, dar nu au nici rigoare. În capul lui Costi Rogozanu e varză! El vrea „sânge pe pereți” măcar de la poeții douămiiști, dar toți acești poeți s-au ascuns care pe unde, au devenit minimaliști la modul nesemnificativ și nu numai că nu împrășcă cu sânge, dar nu lasă nicio urmă de praf pe pereți. Când o să înțeleagă criticii tineri, inclusiv Costi Rogozanu, că a fi de stânga înseamnă să fii de stânga și ca om, și ca ideolog și, mai ales, să accepți cu onestitate că și bătrânii pot să-și arunce „sângele pe pereți”? Costi Rogozanu este un papagal dodecafonic, adică un imitator sofisticat.

„Nu vreau să fiu cu orice preț un autor postmodern”

- A evoluat în vreun fel, în timp, modul dv. de a scrie poezie?

- Eu am oscilat întotdeauna între poeme scurte, melancolice, cu limbaj ce evoluează visceral, și poeme mari, pentru care acum mă detest. În acest moment scriu poeme scurte. Poemele lungi le făceam din orgoliu – voiam să depășesc condiția femeii. Ultima carte, *Intimitate* (2013), cuprinde poeme lungi și poeme scurte.

Nu vreau să fiu cu orice preț un autor postmodern. Am vrut doar să îmi placă ceea ce scriu, să simt muzica poeziei, fără de care nu pot trăi. Și pe care o aud chiar și atunci când nu scriu...

- Aștept una dintre cărțile dv. recente, pentru o mai dreaptă vedere critică asupra ei în *Cafeneaua literară*.

- Eu nu am cărți. Faceți rost de la editură. Vă mulțumesc pentru acest interviu. Consider că am fost sinceră și că nu am falsificat nimic.

Virgil DIACONU

Interviu realizat la telefon, 26 iulie 2013

AI. CISTELCAN

Dreptul la recurs al poetului

**Tensiuni între poeți și critici:
Angela MARINESCU vs. Daniel
Cristea-ENACHE și Dan
CRISTEA; Liviu Ioan STOICIU
vs. Alexandru CISTELECAN**

Creația literară este supusă întotdeauna judecății critice, iar după verdictul acestei instanțe scriitorul nu reacționează public, de regulă, în nici un fel. După cuvântul criticii literare, poetul păstrează tăcerea. Adică el lasă critica să aibă ultimul cuvânt... Ca un semn de respect sau doar ca un semn că oricum nimic nu mai poate fi îndreptat, în cazul în care problema îndreptărilor s-ar pune totuși.

Interviul luat mai sus poetei Angela MARINESCU răstoarnă această uzanță, răspunsul ei la modul în care a fost catalogată de către critica literară – de Daniel

„Al. Cistelecan s-a deprofesionalizat”

- La Sibiu am primit o lecție de umilință.
- Cartea mea a fost trimisă la acest festival de către Editura Tracus Arte, fără să mă anunțe.
- Am plecat discret, învins, fără să salut pe nimeni, evident supărat.
- Al. Cistelecan s-a deprofesionalizat; totul se trage de la concurența cu „marele poet” Ion Mureșan, pentru mine un poet fără caracter, pe care Al. Mușina (...) nu dădea doi bani.

Dragă Poete Virgil Diaconu,

Așa cum ți-am scris pe telefonul mobil, la Sibiu am primit o lecție de umilință de care nu aveam nevoie. Pur și simplu nu mă interesa să fiu prezent la un astfel de festival dovedit mincinos (e prezentat pompos ca festival internațional și n-a avut decât câțiva scriitori de calitate, exclusiv din țară, în frunte cu tine și Nora Iuga, în afara celor din juriu).

Am făcut o mare greșală că am venit în 12-14 iulie 2013 la Sibiu (am plecat de aici cu o alergie). Habar nu am avut de existența acestui premiu și mi-ar fi fost indiferent cine îl primește, neglorios (cartea mea a fost trimisă la acest festival de către Editura Tracus Arte, fără să mă anunțe). De altfel, nu voi pomeni premiul primit în biobibliografia mea, e o amintire de rău-augur.

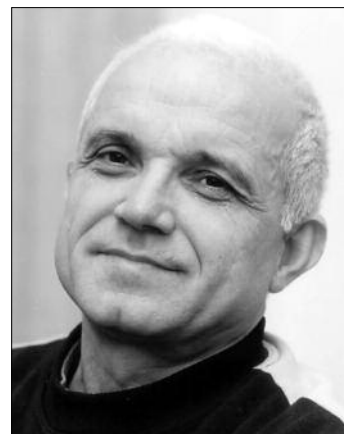
Amatorismul organizatorilor, în frunte cu directorul economic Dan Herciu (mediatizare zero, inclusiv la Sibiu, nici un scriitor sibian prezent de la revistele „Euphorion” sau „Transilvania” sau de la Universitatea Sibiu, cazare modestă, la un internat și compromiterea numelui unui mare poet, Mircea Ivănescu, acordând un premiu simbolic în numele lui, un premiu fără conținut, fără valoare; practic, am fost desconsiderat de organizatori cu bună știință ca premiat) și nemernicia președintelui juriului, Al. Cistelecan (devenit

Cristea-ENACHE (în *Observator cultural*) și Dan CRISTEA (în *România literară*) – fiind vizibil în text. Ca dovadă că poeta are nerv și că nu se află în niciun caz „la sfârșit de carieră”, după cum mi-a mărturisit.

O altă replică dată criticii literare o constituie textul de mai jos, în care Liviu Ioan STOICIU își mărturisește, franc, nemulțumirile legate de modul în care volumul *Substanțe interzise* (Ed. Tracus Arte, 2012), care a câștigat „Premiul Mircea Ivănescu pentru poezie”, a fost catalogat, în public, de către Alexandru CISTELECAN, președintele juriului. Cei doi au participat în luna iulie a.c. la *Festivalul Internațional de Poezie „Artgothica”*, de la Sibiu. Iată, pe scurt, judecata criticului, surprinsă la fața locului:

„Nu contest valoarea lui Liviu Ioan Stoiciu, dar nu înțeleg de ce trebuie să îmi pună în spate sacul lui cu angoase. Pentru că el asta face. Efectul poeziei lui Stoiciu nu e pozitiv. Am avut dubii la votarea lui pentru premiu.”

Oferim în continuare recursul lui Stoiciu. (V.D.)

pentru mine o piață rea), m-au scârbit.

Și organizatorii și președintele juriului au dat dovadă de rea-credință fățișă (îmi pare rău numai de poetul Adrian Suci, că a fost băgat la mijloc). Am vrut inițial să returnez acest premiu (la recitalul din seara de sâmbătă, 13 iulie 2013), dar m-am răzgândit în ultima clipă, nedorind să dau o probă publică de cabotinism arogant și nici să pun într-o situație inadmisibilă organizatorii (să le stric și ultimul dram de reputație; Niu Herișanu și-a făcut, în felul lui, datoria de artist plastic și lider al unei asociații, Artgothica, fără alte posibilități; m-am răzgândit din politețe, altfel ar fi meritat amendarea) sau să pun în încercătură anunțul făcut de dinainte de a primi premiul că l-am primit și pe site Artgothica și pe Agenția de carte (a apărut și în Ziarul de duminică), de exemplu, să trebuiască să dau dezmințiri.

Am plecat discret, învins, fără să salut pe nimeni, evident supărat, dar eliberat că am scăpat viu și din această încercare. Mai am multe de învățat - dușmănia colegială a depășit la Sibiu orice imaginație (i-am atras atenția lui Al. Cistelecan că de aici înainte ne despărțim pentru totdeauna; nimic mai caraghios, să afli de la un critic literar că poezia premiului îi transmite energie negativă – o dovadă evidentă că Al. Cistelecan s-a deprofesionalizat; totul se trage de la concurența cu „marele poet” Ion Mureșan, pentru mine un poet fără caracter, pe care Al. Mușina – pentru care s-a ținut un moment de reculegere, dacă tot veni vorba – nu dădea doi bani).

Cu îmbrățișări,
LIS

Decimarea elitelor creatoare ale României

(urmare din nr. trecut)

În textul polemic, intitulat *Cum a manipulat Securitatea și cum a fost manipulată moștenirea ei*, C. Rogozanu se referă detaliat la cazul Breban versus CNSAS, abordat în cunoștință de cauză de Gabriel Andreescu: „Capitolul despre Breban este savuros precum însuși obiectul studiului. Nicolae Breban e un personaj incredibil, ba nedreptățit, ba prea promovât, ba într-o funcție imensă în aparatul de stat, ba contestat și provocator al unor cutremure în Securitate după ieșiri anti-sistem în Vest. Iar Andreescu atinge aici un echilibru valabil al analizei: îl disculpă așa cum și trebuie pe Breban, îl scoate din matricea turnător-colaborator etc. și îl așază într-un sertar aproape gol al literaturii române – scriitor și calculat, și provocator, și nebun, și cu o gândire strategică bine pusă la punct, și orgolios, și cu unele concesiuni făcute cu un scop. Nu e Al. Paleologu, colaboratorul șarmant, dandy-ul care trăgea bani serioși de la Securitate și nu turna tocmai inocent, ba chiar uneori lovea «victima» în moalele capului (Andreescu analizează în carte și alți subiecți ai Securității, fie terfelii fără motiv, precum Balotă, Mihnea Berindei sau Mihai Botez, fie colaboratori prea «simpatici» precum Paleologu). Nicolae Breban a fost ținta unor dezinformări clar puse la cale – cu dovezi la lumina zilei acum – de Securitate. Era singura modalitate prin care mai puteau lupta cu un tip atât de imprezvizibil, care era ba al regimului, ba complet împotriva lui. S-au fript cu Goma, dar l-au găsit pe Breban să experimenteze puterea bârfei și a calomniei controlate. A funcționat. Breban a fost tot timpul bârfit ca turnător, colaborator, dar multe informații erau aruncate pe piață de serviciile secrete”. (*Suplimentul de cultură*, Nr. 387, 16 februarie 2013).

IV. Dna președintă Mirela Monica Ciobotaru și... procurorul imperial Ernest Pinard

Să recapitulăm. Sub dictatură, după ce ajunge în structurile de vârf ale statului, devenind membru al CC, Breban își dă demisia, în semn de protest față de „revoluția culturală”, anunțată de N. Ceaușescu prin celebrele Teze din Iulie 71. Sub dictatură, Paul Everac propune ca Nicolae Breban să fie calificat drept trădător de patrie, insistând ca această propunere să fie consemnată în procesul verbal și știind că procesele verbale erau citite de servii acerbi ai secu. Sub dictatură, numeroși ofițeri de securitate, în rapoartele lor, menționează că N. Breban este problematic, imprezvizibil, incomod, ostil regimului. Etc.

Mircea Iorgulescu, un martor ocular, ne lasă o serie de mărturii despre vremurile dictaturii și despre prestața lui N. Breban..., nu în fața unui general de securitate, ci în fața

superiorului ierarhic al acestuia, N. Ceaușescu: „Cu mai puțin de zece zile înainte de ținerea adunării generale a scriitorilor din noiembrie 1968, Ceaușescu se întâlnește încă o dată cu «membri ai conducerii Uniunii Scriitorilor». Apar câteva figuri noi – criticul Eugen Simion, prozatorul Nicolae Breban, poetul Adrian Păunescu (avea 25 de ani și era secretarul UTC de la Uniune). Acestora limba de lemn pare să le fie necunoscută. Păunescu insistă patetic pentru plecarea masivă a tinerilor la studii în străinătate. Poetul nu crede că viața literară ar fi «prea roză» și cere «confruntarea cu adevărul». Eugen Simion pledează și el pentru trimiterea de bursieri în străinătate, care să fie însă «tineri cu o vocație evidentă», și nu pe bază de «preferințe și favoruri». Breban cere ca atașaii culturali de pe lângă ambasade să nu mai fie «oameni necompetenți», iar în privința plecărilor la studii în străinătate impetuosului romancier îi scapă această întrebare ce îi va fi înmărmurit pe unii dintre bătrânii staliști aflați acolo: «Cum să facem ca închisoarea să se spargă?» Va fi fost probabil prima și ultima dată când lui Ceaușescu i se va fi spus, în față, direct, brutal, că România e o închisoare. Și Păunescu, și Breban vor fi ironizați de Mihnea Gheorghiu și de această dată pompier ideologic de serviciu. El îi semnalează lui Ceaușescu apariția unui articol în revista *Luceafărul*, din care dă acest citat – «Într-o literatură este esențial să coexiste onirismul (vechi cât... Visul Maicii Domnului), realismul (vechi cât lumea), psihologismul (care nici el nu porcedee numai de la Dostoievski), misticismul laic (cred că nu numai Patristica, ci și mari efluvii incantatorii din epoci păgâne stau la temelia poeziei lui Ion Alexandru), precum și numeroase alte curente a căror bună vecinătate și numai ea poate constitui o epocă literară». Auzind această frază, Ceaușescu ia foc. Remarca lui e neobișnuit de dură – «Înseamnă că Direcția Presei într-adevăr este foarte blândă. Aceasta nu poate fi acceptată într-o revistă a Uniunii Scriitorilor». (Mircea Iorgulescu, *Postalionul cu boi*, Editura Karta Graphic, Ploiești, 2010)

„Pentru Securitate, Nicolae Breban apărea ca un balaur cu șapte capete, periculos și imprezvizibil, greu de înfruntat, imposibil de înfrânt”, susține domnul profesor Ion Simuț după lectura cărții lui Gabriel Andreescu, cercetător și disident ce demonstrează, spuneam, faptul că N. Breban n-a colaborat cu securitatea și că autorul *Bunevestiri* este o victimă a securității – calitate pe care Nicolae Breban, în ciuda marginalității și a condițiilor financiare modeste, suportate din anul 1971 și până

Atitudini

În ziua de azi, nu și-o va asuma niciodată; știu ce spun: îl cunosc de două decenii bătute pe muchie de cuțit. În formula măreției acestui personaj – profund previzibil în monotonia destinului d-sale de creator major, pentru care singura realitate este literatura – noțiunea de victimă, raportată la persoana d-sale, nu-și află locul. Unul dintre ultimii mari urmași ai lui Friedrich Nietzsche, N. Breban, e convins de faptul că singura justificare a unei existențe, cu vorbele aceluia Hamlet al filosofiei europene, este de natură estetică... De aici derivă totul în destinul acestui romancier român. Inclusiv cele peste patruzeci de cărți publicate în țară și în străinătate.

Aceste și multe alte file din viața unui om, care nu este ultimul bărbat al acestui neam, aceste și multe alte file de istorie literară ce-l vizează pe un romancier care nu este ultimul romancier al acestei națiuni, sunt șterse de-a valma cu un burete, după cum am mai scris, la circa o lună după ce romancierul împlineste 77 ani, la circa 35 de ani scurși de la publicarea, în 1977, a romanului *Bunavestire*, în anul de grație 2011, în Postul Sfințelor Sărbători Pascale, când aflăm, cu surprindere, din presă că... surse din Consiliul Național pentru Studierea Arhivelor Securității (CNSAS) susțin faptul că „Nicolae Alexandru Breban a fost colaborator al fostei Securități”. Aflăm din aceeași sursă că „Direcția de investigație a constatat că Nicolae Alexandru Breban a fost colaborator al fostei Securități” și că „Nu exista o decizie a Curții de Apel. Exista o *constatare* a Direcției de investigație a CNSAS, conform căreia „Nicolae Alexandru Breban a fost colaborator al fostei Securități”. Constatarea abuzivă, grosolană și calomnioasă este preluată de o parte din presa națională; și nu numai de cea națională. Curios, lucrurile – în condițiile dictaturii cu papion instaurate de câțiva ani în țară – se întâmplă întrucâtva ca în 1977, când romanul *Bunavestire* a fost atacat virulent în plenara CC al PCR din 28-29 iunie 1977; același roman a fost atacat la Europa Liberă, într-un text comandat de M. Lovinescu unui individ care, straniu, era... informator al securității. Iar acel atac virulent a fost preluat – într-un regim dictatorial – de întreaga presă de partid din țară. „Alte măști, aceeași piesă./Alte guri, aceeași gamă./Amăgit atât de-ades/Nu spera și nu ai teamă.”

Peste circa doi ani de la explozia scandalului, o mână autoritară șterge cu buretele alte file din viața unui romancier

Muzica

Leșii, la Sinaia

Profesor Cazacu e plurivalent. Se urcă pe scenă ori stă la catedră. Are o fundație, face festivaluri. „Enescu și muzica lumii”, de pildă. În august’ cald, la Casino, în Sinaia. Unde ajunsei și eu, inspirat. Și ascultai, curios, Polska Orkiestra Sinfonia Iuventus. Întâmplător, de-o vârstă cu-a noastră de la Pitești. Dar, de valoare incomparabilă, clar. Căci sună, fericite, ca trupe din alea de vârf. Entuziasmului și disciplinei junilor ei, mulțumită. Strânși, profitabil, sub o baghetă necruțătoare. Chitită numai pe lucru bine făcut. Mănuitoru-i, mână de fier, evident. Tadeusz Wojciechowski, varșovian neaoș. Sexagenar suplu, înalt, jovial. Muzician vrednic, la portative cunoscător pe de rost. Motiv să nu aibă în față vreo

român și legitimează fără probe concluzia CNSAS. În esență, instanța nu face deosebirea dintre *opinie* și *denunț*. Opiniile pot fi, evident, greșite, dar, fiind eronate, nu e obligatoriu să producă încălcări ale drepturilor omului. Breban poate fi criticat atunci când spune, de pildă, „Tudoran este un poet mediocru”. Dar nu în sensul Ordonanței! Romancierul Breban nu poate fi judecat nici pentru faptul că propria bătaie cu Paul Goma coincidea cu interesele... autorităților. Un singur exemplu din textul sentinței: „Cu prilejul ultimei deplasări efectuate în străinătate /.../ a conversat și cu Monica Lovinescu. A caracterizat-o ca fiind marcată de un anticomunism primitiv...” O lume întreagă știe că dna Lovinescu a rămas până în ultima clipă „marcată de un anticomunism primitiv” și că acest tip de anticomunism nu ține loc de operă. Nici România nu o va scoate din șanțul în care e. Instanța nu face deosebirea dintre *informație*, pur și simplu, și *informația relevantă* în sensul legii deconspirării. Ce relevanță putea fi găsită în afirmații de genul: Goma este un critic al regimului, M. Lovinescu îl critică pe Ceaușescu, Reagan spune că URSS este imperiul Răului? Erau lucruri evidente, publice, și, desigur, oricine se putea pronunța pe marginea lor. Spuse ori nu în prezența unui agent al securității, aceste lucruri nu pot fi folosite, de bună seamă, ca dovezi de colaborare cu securitatea. Este ca și cum românii ar fi făcuți trădători, fiindcă făceau declarații în străinătate privind producția de oțel anunțată de autoritățile ceaușiste. Dacă Breban ar fi făcut desenul locuinței dnei Lovinescu, util pentru acțiunea Securității împotriva ei, atunci am fi avut, indiscutabil, o informație de colaborator. În sfârșit, alături de relevanța informației, se adaugă ce anume viza aducerea ei la cunoștință. Un exemplu din textul sentinței: „În raport de aceste aspecte, instanța constată că aspectele relatate de părât, așa cum au fost mai sus descrise și cum rezultă din actele depuse la dosar, au evidențiat în esență poziția ostilă/atitudinea dușmănoasă a celor urmăriți față de politica partidului și statului, a conducerii acestora, față de regimul comunist, vădind interesul pentru opiniile celor vizați relativ la aspectele menționate, pentru anturajul acestora, pentru opiniile și opțiunile politice ale acestora”.

Aura CHRISTI

(continuare în nr. următor)

foaie, în mintea-i tot existând ordonat. El și colegii instrumentiști evoluând fără greș. Impecabil, echilibrat, cu impact. Într-un program ce foarte atent m-a ținut, permanent. Lutoslawski, Liszt, Kodály, Moniuszko, Suppé, Sarasate. Ultimul’, cu brio fășnind din arcușul sprinten a’ lu’ Jan Kutkowski. De fel din Olawa. Concertmaestru, îndreptățit, solist, indubitabil, dotat, ca uns și la fix a sunat. Potrivit în concert și la noi, cu Wojciechowski-n tandem. Ne-am bucura, oportun, de-o seară polono-română de invidiat. Deloc dificil de realizat și cu siguranță, de aplaudat. Plus de consemnat, în chip meritat...

Adrian SIMEANU

„Dalbul de pribeag”

„Dacă tot murim cu totul/ înviem apoi de tot?”

Cezar Ivănescu

„viață moarte viață moarte pentru că ne-am despărțit pînă/ acum de o mie de ori pentru că ne-am despărțit de o mie două sute patruzeci și patru de ori/ noi nu ne mai putem despărți/ niciodată niciodată/ oh salvie levănțică iasomie/ trandafir”

Virgil Mazilescu

De data asta, „dalbul de pribeag” e blîndul și bunul meu Petru. În riturile de trecere, așa este numit cel trecut dincolo. Mă supun cutumei ortodoxe, atît de liniștitoare pentru suflet, pas cu pas, pe tot parcursul celor 40 de zile. Imaginea românească a „trecerii” (o spune Petru Ursache în toate studiile lui de etnologie) nu e deloc inferioară altora. S-a lipit de noi eticheta de primitivi, anonimi și analfabeți pe deasupra; Bram Stocker ne-a pus pecetea: ăia care cred în strigoi, idee preluată de esești improvizați în antropologi, care nu cunosc nici măcar alfabetul „trecerii” carpatine.

Citez din antologia noastră, Mircea Eliade, *Meșterul Manole. Studii de etnologie și mitologie*, Junimea, Iași, 1992: „Casa omului arhaic nu era o mașină de locuit, ci, ca tot ce imagina și făcea el, un punct de intersecție între mai multe niveluri cosmice. Adăpostindu-se într-o casă, omul arhaic nu se izola de Cosmos, ci, dimpotrivă, venea să locuiască chiar în centrul lui”.

Și aici Petru U. Îmi suflă în ureche: „Cauza tuturor lucrurilor e Dumnezeu și nu se întîmplă nimic fără voința Lui: așa a lăsat El să fie. Mă urmărești, Magda? Țăranul nostru își construia ritualic spațiul, în spirit sacru, bucată cu bucată. Își sfîntea fîntîna și grajdul, stîna, livada... Identifica acest spațiu, idealizîndu-l, cu peisajul paradisiac. Raiul e ca un picior de plai, știi tu. Locul străin, «unde Dumnezeu nu se pomenește», e tabu, stăpînit de spirite rele. „Veșnicia s-a născut la sat”. Să-ți traduc ce-a spus Blaga? Satul e natură, or natura are acest privilegiu, al eternității. În sinea lui, satul trăiește în veșnicie și-n «zăriștea mitului». Metafore blagiene? Oare filosofiei îi sunt proprii numai conceptele, nu și metaforele?”

Deci „dalbul de pribeag” nu bîntuie, ci vine. Vine să dea grîu la porumbei, să atingă cu buzele un pahar cu apa casei, o felie de pîine proaspătă, să miroasă un fir de busuioc... Le găsește pe glaful lat al ferestrei, unde și-a scris ultima carte. În picioare, vertical.

* „Dependent de drogul scriptic” ca Gheorghe Grigurcu și vrînd să mă protejeze (așa cum a făcut-o în toți cei 50 de ani, de cînd suntem împreună) mi-a spus că e un fleac de „procedură”. Nu m-a avertizat nimeni ce riscuri presupune un stent, n-am semnat nimic. Aș fi acceptat? Oricum, m-aș fi sfătuit cu alți medici. Însă Petru vroia să rezolve problema repede și să plece la Sinaia, să-și încheie cartea, *Istorie, etnocid, genocid*. Singur între doctori, el a luat decizia. Nu l-am văzut pe medicul specialist în cardiologie intervențională la înmormîntare. Dacă ar intra asta în fișa postului, poate că...

* Primele cuvinte, după coma indusă, din care a ieșit pe 13 iulie: „N-o să mai scriu, n-o să mai citesc...” Ba o să scrii, o să citești, ai să termini ce-ai început. Și el, ca un ecou: „Ai să

termini ce-ai început”. Cu scrisul mărunt și ordonat (îi spuneam „scrisulețul”, era extrem de personalizat) a caligrafiat foarte concentrat (fișa o păstrează în rama oglinzii): Godea – Goma. De ce? „Pentru eufonie”. Silvia Godea, medicul rezident în cardiologie, cu o strălucită carieră în față, sunt sigură.

Și, în continuare:

Eliade-Goma

Eliade-Eminescu

Cioran-Eminescu

Ce scrii tu acolo, Petru? „Îmi organizez spațiul meu literar”. Sacru, aș adăuga. Ce și-a dorit cu adevărat e legat de cărți, ale lui și ale mele, deopotrivă. Cîtă vreme a scris *Omul din Calidor*, s-a gîndit să ajungă la Paris, în pragul lui Paul Goma și să-i întindă cartea. Am fi făcut-o dacă, atunci, Goma n-ar fi fost bolnav. Nu ne-am mai dus.

„Lubită Magda, Ne alăturăm și noi, Ana și cu mine, la doliul după dragul nostru Petru Ursache. Neașteptată – pentru noi – a fost plecarea lui. El însă va rămîne, pentru mine, prin *Omul din Calidor*, în veci (un în veci ceva mai scurt decît al lui).

Te îmbrățișăm, dragă Magda, Ana și cu mine, cu toată frățietatea.

Dumnezeu să-l aibă în paza lui pe Petru Ursache.

Ana și Paul” (8 august, 2013, 9:28 AM)

* Înainte de a se interna, în spital, scrisese o serie de texte completînd *Istorie, etnocid, genocid*, printre care *Drama generalilor* (numai la Aiud au fost închiși 52 de generali; atunci, pușcăria însemna condamnare la moarte) și *Drama Academiei*. Așadar, în anii ‘50, trebuiau distruse apărarea țării și inteligența. Și pentru că a scris despre toate astea cutremurat de durere, după anestezie se credea deținut politic, într-un pat de închisoare, el însuși schingiuit bestial. Nu vedea cerul de la Terapie intensivă, fereastra era plasată în spate. Ultimele lecturi, în spital, fuseseră teribile: Radu Ciuceanu, *Prea mult întunerice, Doamne!* Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, București 2012 și *Fratelui meu din exil. Epoca stalinistă în România în scrisorile Monseniorului Vladimir Ghika, prinț, preot și martir*, Galaxia Gutenberg 2008. Din semnele lui cu un capăt de creion, care se mai află în volum: Monseniorul comentează „Toți episcopii noștri sunt la închisoare, fără să știe actualmente unde se află” (Scrisoarea din 10 august 1951). Ce citise îl tortura psihic. Vedea, nopțile, în camera de gardă mișcare și-și imagina că acolo sunt doi călugări „politici”. „Îi bat de-i omoară”. Experimentul Pitești a fost „popas de iad”, iadul luptei de clasă. Am încercat și am reușit să-l scot din coșmaruri. „A venit Magda lui. Să vezi cum o să-l liniștească”, le-am auzit pe infirmiere.

* Inima i s-a tot înnegrît în anii din urmă. După ce Securitatea i-a respins aproximativ zece dosare pentru lectorate, visa restabilirea normalității în postsocialism. Și ce s-a ales de visul ăsta dacă agenții de bolșevizare și fiii lor au ajuns la conducerea țării? Cînd i-a obosit cordul? La moartea colegului Mihai Drăgan, ultimul eminescolog al Universității „Al. I. Cuza”, cauzată de cabala mediocrilor; cînd Catedra de Franceză s-a debarasat de Luca Pițu înainte de vreme, trimițîndu-l la pensie; la urcarea în scaune a informatorilor Securității. Șef de catedră la Literatură română, Nicu Crețu. Decanul Iulian Popescu (nume de cod Cristescu, după Luca) a intrat în sala de examen să-i

spună că nu mai are drept să conducă doctorate pentru că împlinise 70 de ani. Petru Ursache nu și-a lăsat doctoranzii de izbeliște. I-a scos la liman, deși nu mai era plătit pentru asta. Ocupa un birou modest, într-un cabinet strîmt, unde funcționau alți trei conducători de doctorate. La 8 dimineața era deja la scris. Pînă cînd alt decan a intrat peste el în forță, să-i comunice de la înălțimea sa: Strîngeți lucrurile și plecați. Avem nevoie de spațiu.

„Blaga a pățit-o și mai rău, mi-a spus. Bine că nu l-am trimis fostul meu student, Codrin Liviu Cuțitaru, pe portar să mă scoată afară”. S-a uitat la trandafirul japonez, înflorit nebunește. S-o fi uscat de cînd nu-l mai grijește Petru.

Am cărat acasă toate dosarele cu documentarea uriașă pentru istoricul Universității. Cărțarul meu drag le-a clădit cu rîvnă în camera lui. Cardiacii sunt cei mai optimiști oameni? El era. Pe marginea patului de spital, făcea proiecte peste proiecte. Moartea cu „vicleanul năvod”, cum zice Ecclesiastul, nu ne privea.

* Gura deschisă, într-un ultim efort, limba însîngerată, gingiile însîngerate. Ce n-aș fi dat să fiu în locul lui. Mă auzea, era supărat pe mine că nu-l ajut, că nu-i scot tubul prin care respira. Am rugat-o pe Doamna Doctor Gabriela Omete să-i curme chinul. „Vă dau o foarfecă, puteți tăia?” mi-a răspuns.

În sicriu, tuturor li se părea că zîmbește împăcat. În fapt, în colțul buzelor se închegaseră două boabe de sînge. Hristic.

* „Mai stai. Nu, du-te acasă, e aproape întuneric. Mai stai”. Era joi seara, 1 august, fusese declarat cardio stabil, urma să fie externat luni. Vineri dimineață, aproape că trecuse dincolo. A fost rîndul meu să-i spun „mai stai”. Îi cumpărasem pat nou, de convalescent. Mă tot întreba cum arată. Alb.

* Ce feroce e acest 2013! Ghilotină. Mi-a luat atîția prieteni. Petru s-a dus la zi însemnată în calendar, după Schimbarea la față. Schimbarea la față a vieții mele. Văd pe stradă o bătrînă sprijinind cu greu un bătrîn firav, paralizat pe sînga. Îi invidiez. Aș fi preferat să-l aduc acasă oricum. Sisif a învățat să-și iubească nefericirea. Era fericit sub bolovanul său.

* Da, Adina Kenereș, Bătrînu meu e în preajmă. Pune ceata de îngeri la lucru și mă ajută, îmi trimite omul potrivit, ca distinsul teolog, Părintele prof. dr. Ioan C. Teșu. M-a sprijinit și m-a întărit cît s-a putut.

Mereu i-a simțit Petru pe cei care țin la mine cu adevărat, de departe și de aproape. Cu „prietenescă durere” mi-a scris Dan Culcer. Cuvinte de încurajare, de alint, de la inimă la inimă mi-au trimis Myriam și Ștefan Arteni, Nina Deșliu și Rodica Lăzărescu, Bedros Horasangian („și scria bine și drept, ceva rar la noi”). „Cu surprindere și durere”, Th. Codreanu: „nu-l voi uita. I-am rămas dator cu ultimele cărți”. Mi-au fost alături, „cu dragoste și mîhnire”, Valeria Tăicuțu, Iolanda și Lucian Vasiliu, „alde Lazu” și Conu Culai, pietreanul. R.V. Giorgioni m-a asigurat că Dumnezeu nu-i ia pe cei care mai au ceva de făcut pentru El pe pămînt. Cîți nu mi-au dorit rezistență, ca Niculae Gheran, ori ca Vladimir Udrescu, „vigoare sufletească”, dar de reușit a reușit să mă facă să scriu aceste rînduri Gheorghe Grigurcu. Remediul – munca.

* Mi s-a spus „pentru a multa oară” că sunt un om puternic, însă eu îmi împart ziua în bucățele, să pot rezista. Mîine nu prea mai e altă zi. Aștept să curgă luna și să ajung, cumva, la duminică. Și îmi aduc aminte că Petru mi-a zis în spital, cu tristețe amestecată cu căldură: „Creștinii, duminică de duminică, reactualizează Învierea. Sufletul nu se poate risipi, primește altă folosință”.

Radu Ulmeanu, aflînd dintr-o postare a lui Mihai Rogobete (cu rubrică în „Argeș”) că Petru s-a stins, mi-a scris: „Bătrînul tău s-a dus la Dumnezeu. Sunt sigur că l-a primit cu brațele deschise”. Așa este, a avut un mic altar în inimă care „funcționa” pentru Dumnezeu.

* Christian W. Schenk mi-a trimis semn din Boppart: „trebuie neapărat să scoți cărțile de pe stick. O să-ți fie mai ușor și el mai aproape. Nici nu-ți închipui cît de fericit sunt că am atîtea cărți de la el înmîinate personal. Unul dintre pușinii oameni pe care i-am stimat (sunt cam exagerat cu așa-zisele «prieteni») și iubit, iar voi, cuplul Magda și Bătrînul URS, mi-ați fost cei mai dragi din România”.

Da, Herr Doktor. Cel mai tîrziu în octombrie o să apară prima, cu ajutorul lui Valentin Ajder (Eikon), editor născut nu făcut.

* „Te îmbrățișez frățește. Fii tare, scrie” (Radu Mareș). După nefericita intervenție laparoscopică, Bătrînu s-a străduit să-mi telefoneze. Se simțea rău, dar voia să-mi ceară greul greului: să merg mai departe. A ridicat vocea, cum n-o făcea, ca să-l aud bine: „Lasă-mă pe mine. Tu vezi-ți de treaba ta, scrie”. Asta înseamnă dragoste. Numai că am nevoie de curajul și de luciditatea lui ca de aer.

* Adrian Alui Gheorghe și Carolina sa m-au ajutat să mă opun neputinței, zădărniceii, în cele mai cumplite momente din 9 august. Dar cea mai fericită zi din jitiia lui s-a întîmplat la Suceava, cînd a împlinit 79 de ani, în 2010, la 15 mai, s-a datorat tot lui Alui. Am pus la cale cu minunea de discipol și de prieten, ca, la ceas aniversar, să-i facem Bătrînului surpriza surprizelor: să-i tipărim o carte fără s-o știe. Titlul lui l-am păstrat: *Istorie, etnocid, genocid*. Prilejul? Am fost invitați de C. Arcu la Tîrgul de carte. După conferință, Petru m-a căutat cu privirea. I-am spus în codul nostru exersat 50 de ani, că a fost bine. Mă așezasem strategic, să-i urmăresc reacția. Se uita pe fereastră, ușor obosit după expunere, cînd Adrian a început să prezinte altă carte. Cei din public o aveau în mîini. Pe copertă, zorele albastre, ca ochii Bătrînului, înflorite pe o sîrmă ghimpată. Adrian a început să citească vorbele de pe copertă. Bătrînul meu a tresărit și s-a ridicat în picioare: „Dar sunt ale mele, sunt frazele mele!”. A înțeles ce s-a întîmplat și s-a bucurat enorm. Aplauze, mulți ani trăiască, flori.

Istorie, etnocid, genocid a fost cartea lui de suflet.

* Aflat în polemică necordială cu Cassian Maria Spiridon, „Ziarul de Iași” n-a catadicsit să publice ferparul trimis de Filiala USR. Nu s-a găsit loc pentru un profesor emeritus al Universității, însă a fost destul pentru accidentul de mașină al deputatului PPDD, Oajdea. Doar își făcuse praf Volkswagenul Passat.

* La picioare, s-o ia cu el în Marea Trecere, i-am pus lui Petru cealaltă antologie a noastră din Mircea Eliade, *Arta de a muri*, Eikon 2006. Decupez din prefața lui: „Știința morții, adică modalitatea de a muri *frumos*, ca în artă, a deprins-o omenirea după lungi experiențe costisitoare. Se spune: cine se teme moare urît, dar cine a înțeles puterea lui Thanatos și modul cum poate fi întîmpinat cu bărbăție, *moare frumos*”.

Petru a primit moartea, despre care a scris de atîtea ori, răbdător și tare. Credința firească în Dumnezeu l-a ferit de frică, de disperare, de îndoială.

Pe blogul său curat și luminat, Vasile Gogea a presupus că Petru Ursache o să caute și o să găsească în cer „un colț românesc”.

Pace ție, cetitoriule!

Magda URSACHE

POEZIA POSTMODERNĂ

1. O parte a scriitorilor și a criticilor noștri a vorbit și continuă să vorbească despre poezia postmodernă sau postmodernistă. Cine sunt așa-numiții poeți postmoderni? Generația '80 în totalitate, o anumită fracțiune a ei – poeții *Cenacului de luni*, după cum crede Mircea Cărtărescu (vezi *Postmodernismul românesc*, 1999) –, poeții optzeciști și cei șaiszeciști (Nicolae Manolescu, în vol. *Despre poezie*), poeții generațiilor sau valurilor poetice '80, '90 și 2000, așa cum susține Dumitru Chioaru în antologia *Noua poezie nouă* (2011)?

2. În volumul *Postmodernismul românesc*, Mircea Cărtărescu afirmă că „prin 1985 (...) optzecismul era deja epuizat ca formulă poetică” și că poezia optzecistă s-a salvat prin „angajamentul în lumea postmodernă”, prin „orientarea ei (...) către cultura de tip nord-american, astăzi un adevărat arhetip al postmodernității”, așadar prin sincronizare.

Credeți în sincronizare? Asigură de la sine modelul american sau cel occidental, în general, calitatea poeziei obținute „prin sincronizare”?

3. Cum definiți dv. așa-zisa poezie postmodernă din spațiul cultural românesc? Care sunt trăsăturile specifice, definitorii ale acesteia? Se regăsesc trăsăturile poeziei noastre postmoderne printre trăsăturile poeziei postmoderne americane (occidentale) de valoare?

4. Mircea Cărtărescu găsește că poezia postmodernă românească se trage/provine din *Cenacul de luni* și că ea are cinci poeți optzeciști-postmoderni de valoare (vezi *Postmodernismul românesc*), iar Nicolae Manolescu, în *Istoria critică a literaturii române...*, mizează pe 18 poeți postmoderni, dintre care 11 sunt tot din *Cenacul de luni*.

Provine poezia postmodernă românească în mod prioritar din *Cenacul de luni*, sau poeții postmoderni de luni sunt doar cei

oficiali? Dv. câți poeți performanți postmoderni credeți că avem? 5, 10, 100? Aveți curajul să ne dați câteva nume de poeți postmoderni valoroși?

5. Credeți că poezia optzecistă „este principalul (dacă nu singurul) sistem de referință”, „atât pentru cititorii avizați, cât și pentru cei mai tineri poeți”, așa cum spune Alexandru Mușina în *Antologia poeziei generației '80* (prefață la cea de-a doua ediție, 2002)? Adică, dacă ne raportăm la poezia modernă sau la cea postmodernă în general, suntem cumva pierduți pentru poezie?

6. Generația poetică optzecistă este „cea mai bogată și valoroasă generație poetică apărută în ultimii 45 de ani”, spune Al. Mușina în *Antologia poeziei generației '80* (Prefață, 1993). Ce rezonanță credeți că are poezia optzecistă sau optzecist-postmodernă în context contemporan universal?

7. În seminarul de la Stuttgart din anul 1991, numit *Sfârșitul postmodernismului: noi direcții*, s-a discutat despre epuizarea literaturii postmoderniste și despre nașterea unei noi literaturi.

Este postmodernismul occidental în criză? Este acesta deja o literatură a trecutului? Și cum vă apare dv. insistența/stăruința într-un postmodernism a poezilor români, care după ce s-au sincronizat cu postmodernismul american cu trei decenii mai târziu, continuă să rămână în tranșeele postmoderne chiar și după ce steaua lui (se pare că) a apus?

8. Dacă nu credeți în poezia postmodernă, în ce poezie credeți totuși? Ce fel de poezie se face acum la noi? Care sunt notele ei definitorii și ce șanse are ea să se impună, dacă o raportați la poezia postmodernă oficială, adică la cea susținută azi de *Gvernul Literar Postmodern*?

Anchetă realizată de Virgil DIACONU

Emil NICOLAE Scrisoare (ante)deschisă despre „postmodernism”

Motto pentru cititor (o definiție care nu definește nimic):

„POSTMODERNISM - mișcare de la sfârșitul secolului XX, în arhitectură și artă, care respinge puritatea formelor și a tehnicilor modernismului...”

(un dicționar)

Dragă poete,

Întrebările tale mă împing într-o discuție care, cel puțin în România, s-a terminat înainte de a începe, deși au fost măcinat multe vorbe pe această temă, pentru că - pur și simplu - subiectul ne scapă sau nu e de noi. Și s-a dovedit a nu fi nici chiar pentru alții „mai răsăriți”, se va vedea mai încolo... Oricum, efortul tău de a sistematiza dubiile în această anchetă e o provocare ce merită toată atenția. Dar nu-ți garantez că logica dubiilor mele va coincide cu a ta. Mai întâi, o observație de bun simț: în raport cu alte „etichete” care au jalonat mișcările sau atitudinile creației literare/artistice de-a lungul timpului și care conțin în lăuntru termenului generic însăși definiția acelor mișcări sau atitudini (exp. clasicism, romantism,

simbolism și alte „isme”, inclusiv modernism), „postmodernismul” este doar o indicație calendaristică, trimițând la un moment/o perioadă/o epocă de după (post) modernism, însă nu și la o anumită identitate estetică. Asta, probabil, deoarece e pentru prima dată când literatura nu mai furnizează terminologie pentru celelalte arte, ci importă un termen inventat în legătură cu noile transformări stilistice din arhitectură (v. Charles Jencks, *Limbaajul arhitecturii postmoderne*, 1977). Explicația e lungă, dar o sintetizez: pierzându-și poziția centrală în cadrul fenomenului cultural general, literatura a fost trădată de proprii comentatori, care încep să tragă cu ochiul spre domeniile mai „vizibile” (deci mai profitabile), adoptând limbajul și chiar teoriile acestora. Astfel se încheie și lungul serial al „artei pentru artă” (a cărui derulare, în episoadele staliniste, i-a dus pe unii direct în pușcărie!), literatura încercând să-și potrivească pasul cu celelalte

Ancheta Cafenelei

arte „postmoderne” și asimilând justificări sociologice, filosofice, politice, tehnologice etc. Aici, dragă poete, am eu o întrebare pentru tine: nu cumva am intrat într-o etapă „postliterară” sau, în orice caz, „postartistică”?

Încerc să ajung la țintele propuse de tine – „postmodernismul” românesc și literatura numită „optzeciștii” -, însă nu pot s-o fac înainte de a reaminti aici câteva repere obligatorii, ca să știe toată lumea pe unde circulăm. În efortul lor de a generaliza termenul preluat de la arhitecți, teoreticienii „postmodernismului” au comparat, au combinat, au corectat și au ajuns la unele concluzii unanim acceptate. Iată una dintre cele notorii, care se oprește la 11 (cf. autorului) caracteristici ale „postmodernismului” literar: indeterminarea, fragmentarea, decanonizarea, lipsa de sine și de adâncime, ne(re)prezentabilul, ironia/perspectivismul, hibridizarea, carnavalizarea, performanța/participarea, construcționismul, imanența (v. Ihab Hassan, *Pluralism in Postmodern Perspective*, în *Critical Inquiry*, vol. 12, nr. 3, Spring / 1986 - Univ. Chicago Press).

Dincolo de sunetul cam lemnos al limbajului, sinteza e una dintre cele mai utile și Mircea Cărtărescu o folosește în cartea sa *Postmodernismul românesc* (ed. 1999; 558 p.). Totuși, să ne înțelegem: când invoc utilitatea mă refer la faptul că cele patrusprezece pagini ale universitarului american realizează un fel de sinteză a punctelor de vedere care circulau (în momentul publicării eseului) nu și la „materia” literară propriu-zisă, adică la titlurile citate pe ici pe colo. Mircea Cărtărescu adoptă poziția lui Ihab Hassan, în schimb e mai generos cu spațiul acordat congenerilor, dar și precursorilor (mai puțin succesurilor). Cu o sumă de introduceri și acolade teoretice abile (altfel interesante pentru cine vrea să se informeze), scriitorul nostru își dezvoltă pledoaria pentru „postmodernismul” optzeciștilor (operează selectiv, desigur, cu vădită simpatie pentru foștii colegi de la „Cenaclul de luni”, adăugând câțiva „marginali” din Ardeal și poeții germani din Banat; la proză nu procedează mult diferit). Însă are grijă să nu se pronunțe tranșant pentru „postmodernismul” generației sale, pentru că știe el ce știe: unde sunt „postmodernitatea” și societatea „postindustrială” și „postistoria” noastră, din care să se nască literatura „postmodernă”? Căci deja cunoaștem (am pățit-o și altădată): etapele „arse” ori neatinse în realitate, dar suplinite cu lecturi și reviste de import, vor produce o literatură de imitație, fie și „postmodernă”! Că și alți optzeciști, ajunși profesori universitari, se străduiesc să le vorbească studenților despre „postmodernism” (indiferent de motiv: afinitate, modă, tezism) nu-i de mirare și nu-i de rău. Depinde însă cât de corect o fac...

Și mai e ceva, dragă poete. Ție nu ți se pare ciudat că exact în anii în care ideile „postmoderniste” au contaminat intelectualitatea, celebrul Ilya Prigogine (Nobel pentru Chimie în 1972) a lansat „teoria haosului” (v. *Noua alianță*, 1979; în colaborare cu Isabelle Stengers), referindu-se la universul instabil, ireversibil, de după (post) Einstein, unde „Dumnezeu se joacă cu zarurile”? Relativismul/relativizarea asociată „postistoriei” (v. Fr. Fukuyama, *Sfârșitul istoriei și ultimul om*, 1992) și „postmodernismului” a reușit să arunce în aer criteriile de valoare și, până la urmă, asta interesează.

Confuzia în care am ajuns, inclusiv în viața literară și artistică, e o consecință a acestei situații. Sunt de acord că o convenție sau alta, din oricare domeniu - inclusiv din artă, se erodează cu vremea, se perimează, poate fi contestată și atacată, până e înlocuită cu alta. Iată o dinamică necesară, de care a profitat și experimentalul modernist. Dar o pulverizare totală a convenției pare de negândit și de neacceptat. Or, „postmodernismul” haotic spre asta se îndreaptă. Și așa criteriile de selecție dispar în burta bunului plac al unui individ sau al unui grup, care operează mereu după alte reguli decât cele artistice. Deci, bucură-te poete, că studiile și antologiile sunt făcute încă de scriitorii sau de universitari, pentru că - la o adică - e posibil să se găsească un „băiat de băiat” pentru o astfel de treabă, dacă va dibui ceva de câștigat din ea. Și să nu te miri când vei vedea câțiva iluștri autori „postmoderni” fericiți că se află sub copertile cu pricina, ținute strâns în degetele groase și pline de ghiuluri, dacă pentru asta primesc o

chiflă și un pahar cu vin...

Exagerez, evident, însă numai ca să-ți atrag atenția că „postmodernismul” nu și-a arătat încă toate fețele urâte; nu în sens estetic (și mie mi-e greață de prea-frumosul dulceag!), ci în sens moral. Cunoști, bineînțeles, povestea ready made-ului (M. Duchamp, pisoarul și urmarea). E o invenție (convenție) modernă, care a făcut loc în zona artisticului mai întâi produselor industriale și apoi tuturor „ingredientelor” pe care artiștii au găsit de cuviință să le folosească („arta brută”, „literatura brută”, dicteul automat, hazardul obiectiv, limbajul colocvial, ironia, paradoxul, calamburul, disproporția/asimetria, colajul etc.). După negația absolută a dadaștilor, suprarealismul și toate celelalte forme de avangardă s-au străduit să inoveze ceva, au căutat „originalitatea” (care în artă rămâne un semn de valoare) care să le confere identitate. De aceea, la un moment dat, în cadrul „avangardei istorice”, s-a putut vorbi despre „avangarde” (la plural). A fost acesta un maxim al modernității? Nicidecum. Beatnicii americani, de pildă, au recunoscut de unde se trag, stilistic, venind cu temele, atitudinea și lexicul lor. Astăzi, „postmodernii” ezită să recunoască deschis că se află în „ariergardă” sau că sunt „neomoderniști” (termeni folosiți accidental), scriind sau operând vizual („pictura” e depășită, nu?!), cu tehnicile avangardei (preluând, la capitolul „înaintași”, chiar și numele puse de A. Breton pe lista cu precursorii suprarealismului), dar susținând că fac o altfel de artă, „postmodernă”. De fapt, doar împachetează cu fel de fel de teorii prelungirea modernismului.

Și mă întorc la literatura română, pusă în asemenea condiții. Înfașurarea parțial „postmodernă” pe care a dobândit-o în ultimele decenii (datorită optzeciștilor, dar nu numai lor) este un efect cultural global, o sincronizare mai mult sau mai puțin forțată. Aș fi preferat, recunosc, să fi existat o motivație de fond la această schimbare (aparentă), care să vină din „postindustrial” și din „postistorie”. În schimb constat că unii dintre „postmodernii” noștri de vârf nu ezită să reacționeze nostalgic (mai cu seamă în interviuri), dacă au ocazia, amintindu-și de începuturile lor într-ale poeziei, care s-au consumat pe marginea drumului din satul natal, unde stăteau tolăniți în iarbă și urmureau zborul auriu al albinelor. Or pășunismul rezidual nu e un suport adecvat „postmodernismului” și nici un corespondent real („protocronic”?) al ecologismului, asociat acestuia. Iar la cealaltă extremă, alții (sau aceiași), care provin dintre urmașii generației sacrificate de industrializarea forțată („copiii cu cheia la gât”), își clamează artistic „indignarea”, pe bună dreptate, dar tot în limitele modernismului. Așadar înțelegi, poete, că pledez pentru un „postmodernism” credibil și justificat, nu simulat.

Dacă ți se pare confuză povestea de mai sus, ia-o ca pe o emanație a „postmodernismului”, în care fondul (tema) a reușit să înghită și să digere forma... Regret dacă nu vei fi mulțumit de acest răspuns epistolar la întrebările pe care mi le-ai trimis (pornind de la premiza existenței unui „postmodernism” românesc), însă dă-mi voie să am rezervele mele față de un fenomen literar încă nedesăvârșit, pe deasupra confruntat cu un concept încă nedefinit. De aceea, pe scurt, îți pot spune că: 1. „postmodernismul” literar românesc nu există; 2. scriitorii „postmoderni”, în sens calendaristic, suntem toți, dar în sens stilistic (buffonian, adică) nici unul (conform devizei lui Rică Venturiano: „Ori toți să muriți, ori toți să scăpăm!”); 3. totuși, îți pot cita două cărți care se apropie de matricea virtuală a „postmodernismului” literar, cu autori din generații diferite: *Levantul* (1990) de Mircea Cărtărescu și *Bibliografia generală* (1992) de Mircea Horia Simionescu; 4. eticheta „postmodern”, lipită pe/asumată de un autor sau altul nu-i conferă în mod automat și valoare. Deoarece, deocamdată, în spațiul nostru „carpato-danubiano-pontic” valorile încă sunt fatalmente obligate să se remarce în bătălia pentru modernitate/modernism!

Cu prietenie,
E.N.

O speță de avangardă

În chip izbitor, Nicolae Prelipceanu* este un antiromantic. Cultul egoului, frământarea interiorității, intonația patetică sunt sub condeiul d-sale întoarse pe revers. Nimic din atitudinile idealizatoare nu scapă unei „deconstrucții” ce se potrivește mai bine avangardei decât așa-zisului postmodernism (*de facto*, un modernism clasicizat), care caută a întruni într-o dulce concordie diversitatea posturilor, a procedeelelor. Poetul e un avangardist, totuși temperat de teama de-a nu se da (prea mult) în spectacol. Drept care adoptă un limbaj sec, noțional, de nuanță brechtiană: „primăvara semnez/ în neștire/ valuri de frunze/ ca să-mi fie/ numele/ călcat în picioare/ la vreme/ de toamnă” (*secret*). Sau cu aceeași contracție ostentativă: „portretul meu cu lacrimă de metal/ se vinde pe sub mână/ la prețuri de nimic/ piața de portrete se închide la ora cinci/ portretul meu se vinde peste un ceas” (*lacrima de metal*). Programul stilistic al lui N. Prelipceanu e cel de-a pune, cum se zice, batista pe țambal. Abundă profesiile de credință corectoare, delimitative prin negație: „cu groază am aflat că ne-am născut/ spre a fi plini de curaj și eroici/ cu groază am scris chiar rîndurile de mai sus” (*10 ianuarie 1980*). Spre a părea mai convingător, poetul adoptă un ton pseudoobiectiv, un reducționism, ironic, țepos: „ce dacă pămîntul din jurul nostru/ se numește atmosferă terestră/ e numai o invenție a altora ca noi/ pentru ca să nu recunoască/ situația reală în care se află// calcă rar pe deasupra pămîntului/ numai dumnezeu/ un pas al său din veac în veac/ mai salvează pe cîte unul dintre noi” (*groapa comună*). Nu ne dăm seama dacă bardul e totuși credincios, cînd ne anunță că dimineața „cu pași mari/ va trece pe deasupra/ un zeu”, sau e doar agnostic, servindu-se de un simplu ornament de natura unei fantezii persiflatoare. Nu o dată e afectată insciența, perplexitatea ca spre a sfida aplombul poetului curent: „eu nu știu despre poezie și despre viață/ poate despre celelalte să știu ceva fără să știu că știu” (*un pahar în picioare*). Admițînd drept unic adevăr faptul că viața sa „nu există”, poetul ne mărturisește că se aruncă între verbe precum Blaga între boabele de grîu și că dacă ele nu încolțesc, e singur vinovat pentru această „lipsă de viață”. Concură desigur la un asemenea comportament falsa impasibilitate, o insensibilizare mimată a celui ce declară că merge pe străzi neavînd timp să observe că ploaia face găuri negre în pielea sa, că trupul îi reintră în pămînt „ca o stranie electricitate”. Poezia e testată cutezător cu mijloacele prozastice: „poetulironic stă în bucătărie și spală vasele/ din care a mîncat o pîine ironică/ tot acolo scrie și gîndește/ mirosul complex al bucătăriei fiind mai aproape/ de adevăratul miros al lumii” (*poetulironic*). Acest personaj ar descinde direct din bufonii de curte, așa cum „omul celălalt” se trage din maimuțe, deși azi maimuțele au dispărut reîntorcîndu-se în oameni, de unde nu mai vor să iasă... Personalitate lirică puternică, Nicolae Prelipceanu se joacă cu forța sa conținută, așa cum un individ cu merite evidente ar afișa o stare de mare modestie, știind că nu-l va

crede nimeni. Dar se petrece un fenomen neașteptat. În virtutea atracției dintre contrarii, discursul în cauză își depășește într-un fel revolta avangardistă, puseele nihiliste, făcînd loc unui peisaj al reechilibrării, al acalmiei. Înlăturat fiind patetismul întors pe dos (un strat artificial, însă în care persistă obsesia factorului recuzat), apare priveliștea unui univers primordial. Distanțele în timp și spațiu se relativizează („cîteva secole trec repede mi se spune”, „iar de la mîna pînă la gură/ e o distanță ca de la răsărit la apus/ și de la frunte la vîrfurile picioarelor/ ca de la sud la nord”), fenomenele realului trec într-o solemnă aglutinare: „contopirea-i deplină/ atît între pașii cei grei/ sandală romană lîngă sandală romană și umăr lîngă umăr/ cît și între ei și ceea ce este de călcat” (*noli tangere*). Neliniștitorul heraclitism e înlocuit de un pacific hieratism eleat: „ține minte că nici o clipă nu trece/ că nici un rîu nu se mișcă/ mai mult de o secundă/ cînd îl privești” (*a uita*). Viziunea paradoxal rebelă, printr-o disciplină negativistă, a lui Nicolae Prelipceanu se destinde astfel într-o bine meritată odihnă clasică.

Gheorghe GRIGURCU

* Nicolae Prelipceanu: **portret sumar al unui necunoscut de altădată**, Tipo Moldova, 2011, 374 pag.

Note despre civilitatea și umanismul lui G. Călinescu

- Călinescu, vreau să fiu
Proletarul cel dintâi!
Să pun în picior opincă
Și să strig câte-o lozincă!
Spune-mi ce ar fi mai bine
Ca s-anunț vremea ce vine?!

Gaettany

- Orice-ai pune în picioare
Ești o floare, ești o floare,
Nu poți fi un Ics sau Zet,
Fiind de veacuri un Rozet!

Bietul Ioanide

Am reprodus mai sus câteva versuri scrise și schimbate între ei, în ședința Academiei Republicii Populare Române din 4 mai 1951, de academicienii proletari Alexandru Rosetti și G. Călinescu pe post de textieri inspirați, semnând fiecare cu numele personajelor pe care le întruchiează în cele mai proaste romane ale lui Călinescu: *Bietul Ioanide* și *Scrinul negru*.

Deșuchiatele expresii ludice ale minții acestor făuritori de climat cultural popular și socialist, la care îmi permit să fac trimitere aici, au fost puse în circulație, fără niciun complex sau urmă de tresărire morală, în plină epocă de cult deșănțat al „divinului critic”, de către Alexandru Rosetti, îngrijitorul și prefațatorul ediției *Corespondența lui G. Călinescu cu Al Rosetti (1935-1951)*, Ed. Eminescu, 1977. În fond, Al. Rosetti, editorul de lux, la *Fundații*, al operei de dinainte de 23 august 1944 a lui G. Călinescu, după părerea mea singura care contează, continuă să își facă treaba cu osârdie și după acest moment, animat de ideea (pe care i-o strecurase în minte tot Jorgică), anume că în noua orânduire el ar trebui să fie nu numai directorul acestor *Fundații*, devenite, de acum, ale sale, dar și al tuturor editurilor democrat populare pe care ar fi trebuit, de drept (!), tot el să le păstorească...

Trec peste răsfațul insalubru cu bilețelele schimbate de doi intelectuali care, de la înălțimea fotoliilor Academiei comuniste, ignoră în mod grosolan situația inacceptabilă a atâtor colegi expulzați din rândul nemuritorilor și condamnați de regimul democrat-popular la ani grei de muncă silnică la Canal sau în temnițe ca Gherla, și mă întreb oare când era sincer Călinescu în privința „statutului” acestei instituții sfinte pentru *tudorei*; atunci când dezavua accesarea în cel mai înalt for științific al țării a unui intelectual de înălțimea lui Eugen Lovinescu, în baza meritelor („discutabile”) ale cărturarului, considerat „omul cel mai patologic vanitos și rău” sau atunci când devine molipsitor de jovial, empatic și iresponsabil lângă niște amici de teapa lui Mihai Roller, Leonte Răutu, A. Toma, Mihai Beniuc și atâția alți tovarăși de malversații și agape ignare.

A-l admira azi, cu ochii închiși și de pe certe poziții cripto-comuniste, pe G. Călinescu (fără adică să-i pui măcar în discuție,

din perspectiva normalității prezentului opera și parti-pris(urile) ideologice, ca să nu mai vorbim de contradictoriile latrice ale omului-spectacol și ale omului dublu și duplicitar, suferind, între altele, și de o gravă depresie nevrotică, punct...) înseamnă a perpetua și a avea grave complexe culturale, o psihologie de belfer retardat, grave carențe morale (oare de ce?) și, indiscutabil, un gust de două parale. Înseamnă a fi încă din viață mumia grav cariată de la Antipa. Poate chiar întreaga colecție chinezească!

A admite, la înghesuială și pentru a conferi contextual poltroneriei și minciunii un oarece grad de „plauzibil”, când noi propuneam în articolul *Metamorfoza purpurie a lui G. Călinescu* o discuție despre „cazul” sau „problema” fariseismului doctrinar al acestuia, că „titanul” ar avea și el acolo, ca tot omul, „păcatele sale, care pot fi discutate în chip serios” – nu însă analizate, evident, și de un „fost” ca Urdorel Cârstea, fiu de milițian și „profesor” într-o școală de reeducare a minorilor aflată în subordinea Direcției Generale a Penitenciarelor și a Coloniilor de Muncă (unde nu e să fie glagorie nici Dumnezeu nu poate face minuni!) – înseamnă de fapt a te afla în treabă ca prostu’ acolo unde nu-ți fierebe oala. Și-apoi ce mostră a dublului limbaj și sfruntatei versatilități comuniste ne-ar fi putut furniza cu mai mult aplomb acest notoriu emasculat al rectitudinii, decât prostia asta cu „păcatele”, prezentă în toate stereotipele luări de poziție criptocomuniste? Ce-are a face, mă întreb însă, rătăcitul Cristea Tudor, un vistavoi caraghios plin de stereotipii și de prejudecăți comunistoide, nici scriitor și nici profesor, după cum îl portretează apăsat Ion Coca în romanul *Utopia unui profesor*, cu „cazul Călinescu” (în care n-a fost în stare să aducă niciun argument) n-am înțeles și nici nu voi înțelege vreodată. O maximă al cărei autor nu mi-l amintesc pe moment spune că nimic nu e mai greu de recunoscut decât lucrurile care te fac caraghios. Și asta pentru că, *primo*, individul nici măcar nu l-a citit pe cel pe care îl apără din oficiu. *Secundo*, și dacă s-ar pune cu burta pe carte de-acum încolo, tot nimic n-ar pricepe, insul nostru fiind atins de o cecitate proverbială, cum m-a asigurat în câteva rânduri regretatul Alexandru George, cel care nu se înșela niciodată la oameni. După o viață de frustrări provinciale, în rol de măgar ce s-ar vrea leu (vezi fabula omonimă realizată de Al. Rostetti și G. Călinescu), la senectute, ridicându-și poalele în cap, omul nostru din Delureni (!) se vede treaba însă că și-a propus să stea cu pana pe sub nas, să rumege idei-scaieți, să zbiere, să urle și să ragă, năvărlind adesea pe un jegos blog personal. Fără să utilizeze ca mine - cum își imaginează adacadabrant măgarul

Cabinetul de stampe

nostru – „neologisme și cuvinte rare, scoase cu penseta de prin dicționare” și deloc (vai!) pe placul lui Nărodel Cârstea, zis după mama ucraineană și Bovinovski, autorii zisei fabule au folosit acolo cuvântul *a năvârli*, cu sensul de... *a fi apucat de dambă*. Cum nu se poate mai potrivit, de altminteri, pentru a designa și situația clientului nostru cu blog cu tot. Însă vocabula e întrebuințată și de Caragiale („femeia are năvârlii grozave”), iar în *Dicționarul universal al limbii române* (1896) al unui alt ploieștean, Lazăr Șăineanu, lingvistul îl repertoriază la pag. 491 echivalându-l cu *a fi cuprins de năbădăi!*

Într-o superbă lucrare despre *Istoria culturală a grecilor*, Jacob Burckhardt e de părere că adevărații oameni mari au fost dintotdeauna acele personalități etice care au înrăurit în chip fundamental, prin opera și idealurile lor umaniste, viața noastră și întreaga dezvoltare culturală a unei nații... Mărima acestor personalități este resimțită într-o cultură ca o vrajă, iar operele lor lucrează asupra noastră ca experiențe capitale de viață. Prestigiul și exemplaritatea lor țin de categorialul etic ce stă în ordinea lucrurilor înseși.

Nu sunt un, Doamne ferește, maniheist care vede lumea despărțind tranșant și illogic binele, frumosul și adevărul de rău, urât și minciună, care sunt, admit, la fel de ale vieții, dar citind *Corespondența lui G. Călinescu cu Al. Rosetti*, cuprinzând, în linii mari, perioada cea mai fastă din întreaga activitate a criticului și istoricului literar, în calitate de simplu cititor m-am întrebat dacă nu care cumva această corespondență nu ar fi fost mai bine să nu fie publicată niciodată. Prea multe amănunte ce țin de caracterul omului Călinescu (și sunt în *Corespondență* mult prea destule!) ni l-ar putea face tuturor nesuferit, deși „vocea cântată” și înregistrată pe bandă în puținele lui prezențe la catedra din București îmi sugerează, cel puțin mie, cu totul altceva. Opera, scria undeva Tudor Vianu, își ajunge cu atâta plinătate sie însăși, încât ne-am putea dezinteresa până la urmă de identitatea autorului. Însă dacă nu ești Homer sau Shakespeare, unde opera este totul, identitatea civilă a autorului, ca și amănuntul anecdotic al vieții lui, umanitatea sa, valoarea lui etică, felul lui omenesc de a fi capabil să influențeze pe al nostru nu pot să nu ne intereseze.

Scriitori importanți - nu contestă nimeni faptul -, G. Călinescu și Al. Rosetti nu sunt niciunul, desigur, nici Homer și nici Shakespeare; nu sunt nici măcar niscaiva „tiatani”, cum s-a exprimat deja pe blog complexatul Cârstea din Găești. Așa încât, într-un alt spirit decât cel atât de zbârcit al „preopinientului”, fiindcă tot avem la îndemână *Corespondența*, să aruncăm, în zbor de pasăre, o privire dacă nu asupra unor amănunte anecdotice din viața cărturarului care propusese la un moment dat demolarea Bibliotecii Centrale Universitare și ridicarea unui monument cu secera și ciocanul (!), atunci măcar asupra civilității și omeniei lui, capabile peste timp – nu-i așa? – să ne fie nouă, românilor, măcar un valabil îndreptar comportamental.

Este binecunoscut amănuntul că autorul *Vieții lui Mihai Eminescu*, ca un cal năraș, nu a putut suporta și nu a întreținut, realmente, nici un fel de relații cu congenerii (și nu numai) care au scris despre marele poet! Excedat de anvergura operei lui Lovinescu, Călinescu îl evita ostentativ în epocă pe cel care îl debutase în revistă, deși, așa cum am arătat într-o tabletă despre Al. Țuțuianu, autorul *Mutației valorilor estetice* nu a ezitat, mult

timp încă după acest moment, să îl invite să citească la *Sburătorul*, ba chiar a făcut nenumărate diligențe în acest scop...

Pentru Călinescu prezența lui (Lovinescu) până și într-o asociație literară (vezi *scrisoarea* către Al. Rosetti din 30 mai 1936) „înseamnă necinstea și intriga și ca atare s-a vădit în Soc. Scriitorilor. Toate enormitățile făcute de acea societate lui i se datoresc, lui care nu are decât o idee fixă: de a i se recunoaște că a scris 75 (sic) de volume și că el e cel mai mare om pe care l-a produs România”. Să nu uităm că frumoasele aprecieri călinesciene veneau la doar câteva luni după ce Lovinescu publicase și al doilea volum (*Bălăuca*) din ciclul românesc dedicat vieții lui Mihai Eminescu. Despre Perpessicius, mai mare ca el, ca și Lovinescu, cu câțiva ani buni, coautor împreună cu Jacques Byck și Al. Rosetti al unor manuale excepționale pentru învățământul nostru secundar de la acea vreme, cercetător binecunoscut al operei eminesciene și probabil cronicarul literar cu cea mai întinsă activitate din toată literatura română, în același an, pe 1 decembrie, fiul adoptiv al impiegatului CFR îi scria ultimului pomenit cu nestăpânită ură: „Am primit cartea lui Perpessicius, această pestilență a Danubiului brăilean. Acest Pespedicius e cel mai tipic reprezentant al criticii flamboaiante și un graeculus desăvârșit (Probabil nu-l citești). Articolele lui găsesc cu greu o motivare în gazetă, în volum ele sunt o exaltație abuzivă a amabilității duminale. El se ocupă de toate stârvurile literaturii (...), luând în serios chiar pe Gyr, chiar și pe quasideamentul Magheru (George Magheru, *n.n.*), într-un stil unsuros, tăvălit la picioarele cititorului, cu solemnități de petiție (...), cu rezerve acoperite în patru perechi de mănuși și cu laude colosale, duse până acolo încât să pară a ieși din ele o ironie. Scopul lui este a-și pune bine inexistentă-i activitate literară cu toți înșii, de a deveni un fel de sigură trâmbiță a orice ineptie. (...) Îl pândesc pe acest măscărici dar eu sunt un elin, ca și d-ta, și-l voi izbi cu o măciucă în momentul cel mai dezagreabil: când mă va flamboaia din nou”.

Mă abțin de la orice comentarii. În interstițiu, îmi permit doar să subliniez că textul spune absolut totul despre caracterul Bietului Ioanide! În 17 august 1940, la câteva zile probabil după alegerile de la Societatea Scriitorilor Români a președintelui breslei, ca urmare a decesului în urma unui atac de cord a predecesorului, generalul N.M. Condiescu, fost aghiotant și bibliotecarul personal al Regelui, Călinescu îi scria lui Rosetti, de această dată *În chestia H* (Herescu, *n.n.*). „Surprindere totală. Un necunoscut care «activează», pompat de lichelele de scriitori români. Primejdios. Silogismul mi se pare clar. Un Președinte al S.S.R. e cel mai mare în grad. Însă H. nu e scriitor, nu e nimic, iar S.S.R. nu e o asociație de valori, când până și Academia, cu altă structură, «evită» personalitățile vremii”.

Trebuie spus cititorului că N.I. Herescu, conștiință exemplară a exilului românesc, după 1944, era la momentul alegerii sale în fruntea breslei scriitoricești un reputat profesor universitar de limbi clasice, director al Institutului de Studii Latine din București, poet, prozator și traducător, pe deasupra, și o figură binecunoscută de Siguranța Statului burghez pentru atitudinea sa consecvent anticomunistă. Supărarea abia stăpânită a lui G. Călinescu, din pasajul de scrisoare citat, provine din amănuntul că, în întâmpinarea intereselor sale editoriale, strict personale, el l-ar fi vrut la cârma Fundațiilor Regale pe Al.

Cabinetul de stampe

Rosetti, probabil singurul său prieten, cel care, după o stagiatură în fruntea *Fundațiilor* începută în 1933, fusese înlocuit cu N.M. Condiescu, situație perpetuată acum cu N.I. Herescu. Din aceeași pricină, cu siguranță, îl va încondeia în *scrisoarea din 16.IX. 1941* și pe Dimitrie Caracostea (președinte al acelorași Fundații Regale pentru Literatură și Artă între 1941-1944), deși în această calitate și în vremuri de război neînchipuit de grele, fostul ministru al Educației i-a pus în circulație fără mari seisme *Istoria Literaturii Române de la origini până în prezent*, plătindu-i, în limitele posibilului, și un onorariu decent. Ciudată potriveală: fostul asistent al celebrului lingvist austriac Wilhelm Meyer Lübke era și el, încă din 1938, autor al studiului *Arta cuvântului la Eminescu*. Drept mulțumire pentru stipendiul oferit cum necum pentru *Istoria literaturii...*, „Bărbatul care...” n-a schițat un minim protest și n-a întreprins concret nimic pentru a-i face cunoscută situația și a-l salva, când universitarul, batjocorit de el statornic sub numele de Kakaprostea, a fost înlăturat din Academie și aruncat de comuniști în temnița de la Sighet (pentru a fi destul de preciși, exact cu un an înainte ca genialul cuplu Rosetti-Călinescu să desăvârșească neasemuitele versuri cu *Proletarul cel dintâi* !).

Iată însă și fragmentul de scrisoare izvorât, oricâtă estompă am pune adevărului, din cea mai viscerală invidie: „Fundația a fost mobilată cam stil Rally (*Al. Rally, fost secretar la Fundațiile culturale regale*, n. edit.): țipător (stambă roșie, lumânări de seu, loji de scândură). Pentru Caracostea e un interior de Halima; vine de la nouă și stă vrăjit pe fotoliu, ca într-un feredeu... și pute a ceapă”. Un amănunt: Dimitrie Caracostea a fost singurul profesor din Universitatea București care l-a notat pe studentul G. Călinescu de la Litere cu 10! Dintre congeneri o părere ceva mai mobilă are Călinescu doar despre Șerban Cioculescu. Dacă în 1940, referindu-se la *Viața lui I.L. Caragiale* găsea în cartea acestuia și „unele părți grațioase”, după numai un an purtarea (!?) criticului îndatorat, căci „l-am laudat, i-am găsit talent”, i se pare de-a dreptul tristă, întrucât, scriind la rândul-i despre *Istoria literaturii ...*, „El mă insultă, organizează anchete, trece treptat de la amabilități suspecte la negațiuni tranșante, declară caricatură portretul lui Iorga (!?!). În loc de a recenza pur și simplu”. În *scrisoarea din 7 februarie 1942*, verdictul în cazul criticului, comunicat urgent omului său de casă, sună a sentință. „Apropos de Cioculescu. Nu pricep cum nu se poate controla. Tot ce scrie e fără linie, lăsând să se scurgă o fiere neagră, cu greu de apărat mai târziu. Pretinsele lui observații «științifice» sânt imposibil de susținut. Observații se pot face și emendațiunea e un proces inclus în orice operă bizuită pe informație. Dar inadvertențele «cronologice» observate de el sânt în capul lui, doar”.

Nimic nu pare a-l mulțumi, cu nimic nu se împacă saurianul nostru degustător de literatură. Ca să deschid o paranteză, despre acest aspect, care ține la el de bilă și nevrotic, poate voi găsi timp și ceva bunăvoință altă dată. Revenind, „cartea lui Pompiliu Constantinescu (*Tudor Arghezi, 1940*, n.n.) nu putea să fie pentru același Jorgică decât „un galimatias de mică cultură pretențioasă (adamic! etc.)”. Iar „Ralea, ca să ne oprim totuși la o apreciere ceva mai blândă, după părerea aceluiași, n-are timp să se cultive”.

Călinescu, evident, își desfide cu un aplomb sinucigaș generația. De altminteri, în *scrisoarea din 3-4 septembrie 1937*, se exprimă mai mult decât edificator în acest sens. „Nu-mi vorbi de generația mea, îi scria el amicului aristocrat, devenit numai peste câțiva ani un gen de proletar și mai aristocrat. *Cine? Cioculeștii, Eliazii etc.* (s.n.)? N-am primit de la nimeni niciun semn de simpatie. Generația mea ești dumneata”. Care *dumneata*, ne întrebăm pe fugă și noi: filologul sau editorul?

Cât despre *Eliazii*, din fericire, lumea liberă a dat deja Cezarului ce e al Cezarului. Nu totdeauna *l'important c'est la Rozet!*

Veniți la fântână

Veniți la fântână cu toții!
Priviți părăsita de apă
Cum plânge-nșelată de hoții
Ce chiar și din lacrimi se-adapă...

Rugați-vă-n drum de scăpare
De rele, de visele arse...
În lacrimi și cu lumânare
Ieșiți cu toții din case!

Să plouă-ndurare preasfântul,
Veniți la fântână cu toții!
Aduceți pe brațe pământul!
Aduceți și viii...și morții...

Țipăt șoptit

Te-aud! La geamul gândului meu.
Ești țipătul iernii șoptit...
Tu noptii dai foc
Și nu mai sunt eu
Și somnul mi-e plâns pustiit.

De ce nu mai vii?...
Tot cerul iubirii de-atunci,
De viu mă îngroapă.
De viu îngropat,
Mă-nchin în genunchi și pe brânci...

Te-aud de parcă-ai veni!...
Ești țipătul lumii, șoptit...
Și nu mai am somn între morți,
Între vii...
Și viața mi-e plâns răstignit.

Întoarcere

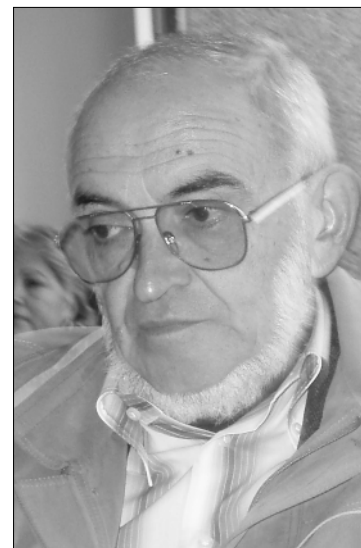
Pe drumul lumii, bățătorit
De-o nesfârșită nuntire,
Mă-ntorc din alt veac, curat și smerit...
Mă-ntorc mireasă și mire...

Sub pașii tăcuți de frunze târzii
Suflarea-mi din urmă tresare.
Și vin din alt veac. Si vin printre vii...
La nuntă mă-ntorc lumânare.

Ștefan Ion GHILIMESCU

Maria MIRAL

Un papă la Păltiniș: Constantin Noica (I)

Examinată în chiar devenirea ei, filosofia noiciană nu s-a schimbat. Ea nu a cunoscut metamorfoze brutale, salturi și piruete amețitoare. Firește, s-a nuanțat, intuițiile din cărțile de început au rodit, limpezind viziunea. În linii mari, însă, *același* Noica ne întâmpină, începând cu reeditatul, în 1990, *Jurnal filozofic* (tipărit în 1944, Șerban Cioculescu semnalând prompt „aptitudinile literare” ale autorului) și până la „Jurnalul” din anii detenției. E vorba, categoric, de o *proză filozofică* (Eugen Simion), fie că luăm contact cu reflecțiile unui tânăr (aflat la vârsta la care performanța poate începe), fie că avem în față pagini amare, din „captivitate”, scrise cu o superbă detașare.

În fond, Noica fuge de tirania profesoratului. El nu vrea adevăruri verificate, mortificate, ci iubește oamenii tineri, dispuși să caute împreună (dar cu voci separate) *adevărurile*; să caute, altfel spus, perpetua ucenicie, nu maturitatea forțată; să descopere *sensul* unui adevăr și, în cele din urmă, pe ei înșiși. Să se dezvăluie. Noica se vrea un *mijlocitor* care își strecoară îndoiala, care te coboară în infernul interogației. Certitudinile se clatină, nu ne rămâne decât una: incertitudinea. Și, apoi, repetând vorbele lui Leon Bloy, putem ști cine dă și cine primește?

Așezat „în curgere”, spiritul nu vânează reușita, ci dorește căutarea; astfel, se regăsește și se împacă cu lumea, ferit de ispita posesiei, de pofta achizitivă, de „cascada de înstrăinări” care-l amenință, modelat (mutilat) de context; pe biruitorul de-o clipă, nefericitul de învingător, bietul frate Alexandru strivit de „nebulia binelui”. Intrând, astfel, în repetiția oarbă și pregătindu-și moartea ființei spirituale. Or, Noica visează supremul rol: cel de *întârzietor*. Curgerea, pierderea, viața însăși, cu seria ei de căințe; sau anchiloza, efortul de a păstra un „suflet stătător” – iată alternativele. Este clar că Noica îi iubește pe învinși. Înțelege că *devenirea* (ca desfășurare) se regăsește în trecere și petrecere (regretând că ultimul cuvânt a fost „expropiat de cheflii”). Filosoful pledează pentru *donjuanism*: „esențialul e să cucerești”. Are experiența erorii, gustă voluptatea înfrângerii, acceptă riscul și singurătatea comunitară; starea de spirit – zicea Noica – e mai importantă decât conținutul. Vrea, spuneam, căutare, adevăruri *vii*, nu exactitate, „cadavre de idei”; important ar fi nu să triumfi, ci să știi ce să faci cu nereușitele.

S-ar părea că Noica ar slăvi ignoranța (în care gălgăie viața) și risipirea. Nu preciza filozoful că toată viața noastră morală încapă între fiul risipitor și fratele lui? Acestea sunt „miturile” noiciene: *mitul Școlii* și *mitul Fratelui*. Filosoful vrea o școală fără ziduri și fără profesori; „elevii”, despărțindu-se de oamenii de serie, vor învăța singuri. Admiră, însă, virtutea de a crea o echipă, de a propaga o „energie difuză”, „dispărând” în ceilalți; adică, *afirmarea prin alții*, cei care vor rodi fără tine, cum se consolează. Dăruindu-se și renunțând, Noica gustă „fericirea secretarială”. Înțelege că esențialul ar fi întâlnirea cu *celălalt*, fiecare om fiind „o

formă de încăpățănare”; adică, o *idee*, adaugă el imediat. Iar un exemplu de seninătate intelectuală e mult mai convingător decât o lecție, chiar și strălucită.

Într-adevăr, al doilea jurnal (*Rugați-vă pentru fratele Alexandru*), scris în 1965 și apărut în 1990, emană o invidiabilă seninătate, incredibilă. Filosoful face abstracție de mizeria colcăitoare, depărtându-se de cele lumești. Alternează scenele reportericești cu comentariile subțiri, împinse în parabolă. Dispus a gândi categorial, e sedus – mai degrabă – de eleganța raționamentelor, lepădându-se de înclinația vindictivă. Scrie fără înverșunare, nu vrea să rețină chipul „lor” (să nu uităm că era în detenție, „înghățat”, supus *reeducării*, paginile putând depune mărturie). Opune puterii discreționare, autorității inchizitive nedomolite, *detașarea*, privind cu blândețe pe acești falși, jalnici învingători. Experiența de închisoare îl ridică la înțelegerea prizonieratului cosmic. Scapă de plasa concretului plonjând într-o meditație care poate fi (examinând condițiile), deopotrivă, sterilă și ridicolă. Își contemplă ființa trupească, privind – aproape neutru – la ce se întâmplă *acolo*. Ca la intervenția pe care o suportă („volvulus intestinal”), când operatul, cu luciditatea detașării, se desparte de propriu-i destin. Vrea să gândească liber și să-și populeze singurătatea, opunând ororilor realului bijuteriile mentale. E atent nu la grozăviile călăului, un biruitor nesigur, ci la suferințele lui, incapabil să vadă în durată. Desprins de toate, mânat de o obsesie pedagogică, visează *antrenoratul*, faimoasa școală. Și, în cele din urmă, ieșit din calvar, din privațiuni și suplicii, ne întâmpină surăzător, cu un sfat creștinesc.

Acesta a fost Noica. Trăia la altitudine, nesocotind circumstanțele, ignorându-le princiar. Dar poate intelectualul, ne întrebăm, omul „obsedat de inteligență” (cum îl definea Zarifopol) să scuze, în numele performanței, a beției ideilor, fărădelegea? Firește, nu e cazul lui Noica. Deși „anexat” fraudulos (cum credea Al. Dobrescu), el nu e departe de „păcatul amoralismului”. Discuțiile pe acest subiect „fierbinte” vor continua cu fervoare. Dincolo de controverse, avem nevoie, cercetând peisajul colcăitor, de blânda detașare a filosofului, privind fără încrâncenare, fără belicozități, în juru-i. Spirit relativist, Noica descoperea în fiecare individ o șansă. Ea trebuie cultivată *pe cont propriu*, spre sensul plin, eliberând infinitatea din noi; adică, „omenescul din fiecare”.

*

Un Noica, fixat în pagina memorialistică a lui Eliade, este, bineînțeles, sârguincios, învățând cum filosofau cei mari, adăpându-se lacom la izvoare. Comentând, în 1935, o traducere din Descartes (prevăzută cu o substanțială introducere a lui Noica), Eliade scria despre filosoful-prieten: „erudit fără să fie pedant, pătrunzător fără să fie cazuist, pasionat fără să fie liric”. Negreșit, observații valabile încă, la care adăugăm regretul (comunicat tot de Eliade) că lucrările lui Noica sunt accesibile doar românilor; și, bineînțeles, gelozia aceluiași: Noica ne învață propriul limbaj, ispitit de chemarea scriitoricească. El tâlmăcește abstracțiunile, stă „de vorbă” răbdurii și ne îmbie la masa graiului obștesc, acolo unde sălășluiește și rodește duhul românesc. Textul „științific” trece în povestire, intersectând înțelepciunea. Dezbrăcând armura conformistă, ferit de oboseala modelelor, refuzând catehismul academismului, filosoful se încarcă de evlavie și îndoieli. Noica e stingherit de idolatrie, cea care, cum bine se știe, dezvoltă prozele și continuatori. A te trece, împlinindu-te – iată suprema rostire/rostuire a lui Constantin Noica: cel care a izbutit, a devenit ființă.

Jurnalul de la Păltiniș (1983), transparent mai cu seamă pentru ambițiile și orgoliile discipolului (G. Liiceanu), reunea în câteva reprize (într-un soi de decameronizare) meditații păltinișene; vraja speculativă și persuasivă a lui Noica răzbate în fiecare pagină. Cel cuprins de condiția căutării, mereu apt de isprăvi culturale în reclusia sa deliberată, transformă cultura în mediu natural de existență. *Jurnalul* prezintă un Noica interesat de străfunduri, nu de suprafață, abstras determinațiilor (oarbe, adaugă filosoful), intrat în indiferență; fiind în filosofie, Noica e pe drumul către o idee,

desfășurând cu seninătate un punct de vedere asupra lumii, în toate detaliile ei, plutind în sfera pură, evitând adică capcanele vieții pentru a nu-și rata traiectoria. Dar există și un Noica-omul, răvășit de momeala faptei, trădându-și „sommambulismul fecund” și nerespectându-și, astfel, propriile precepte. Nu discutăm sistemul lui Noica, ci *lecția filosofului*; el a trăit ascetic sub o idee: puțința noului, căutând noul fiecărei zile, convins că orice răspuns trimite la o întrebare.

Jurnalul discută, de fapt, esențial, problema paideică: accesul la spirit, modul cum spiritul insașiabil, în creștere, asigură plinătatea ființei. Scenariul paideic presupune un *spiritus rector* și, negreșit, ucenici; trezirea spiritului obligă la propagarea lui. Cei intrați în raza lui Noica au avut o șansă; *efectul Noica* nu poate fi măsurat, dar funcția lui de provocare este indiscutabilă. Noica este un *incitator*, el cultivă dialogul, iar acesta, la rândul său, trezește nevoia replicii. Iată de ce Liiceanu vorbește de „trădarea fecundă”, rupând discipolatul prelungit; satelizarea perpetuă ar anula modelul paideic. Despărțirea de magistrul se anunță, astfel, inevitabilă. Dar cum? Observăm că Liiceanu nu face figură de discipol pacient; și asta și-a dorit-o, bănuim, chiar Noica. El scrie o carte fără respectul paralizant de altădată, contaminat – e drept – de apologetică, dar terorizat de proiectul cecului în alb, ros de frica de a nu dezminți așteptările. Antrenamentul întru spirit, secretând cultura, răvnește la cultura de performanță, respirând aerul tare al înălțărilor. A trăi cultural în adecvație, a propune un model cultural (îmblânzitorul Noica beneficiind de autoritatea unui guru), a iniția prospecțiuni – toate acestea întrețin un joc superior în numele unor idei înalte.

**Adrian Dinu
RACHIERU**

Iubire de-o vară

Azi, mi-am condus iubirea către gară
Cu un bilet doar dus și nu și înapoi.
Am găzduit-o chiar de astă-vară,
Când ne ținea de mână pe-amândoi.

M-am străduit mereu să-i fie bine
Și-am ocrotit-o, în absența ta,
Plecat, îngândurat, de lângă mine
Et cetera, et cetera...

Te re-ntorceai prea rar, la noi, acasă,
Mai plictisit și rece, adesea obosit.
N-ai observat și nici acum nu-ți pasă:
Frumosu-i chip părea îmbolnăvit.

Ea de la tine aștepta un semn
Că n-ai uitat-o și că ți-a lipsit.
Am încercat, zadarnic, s-o îndemn
Să mai rămână. Și ne-a părăsit.

Bagajele, îngreunate cu ce-ți spun,
I le-am cărat, umilă, pân' la gară.
Cu vocea stinsă i-am urât „drum bun”,
Iubirii mele doar de-o vară...

Un dans imaginar

Ieri, mâna ta mă căuta fierbinte
Și ochii tăi mă dezbrăcau încet.
Mă rătăceai prin caldele-ți cuvinte
Și-mi fredonai un cântec desuet.
Mă-nfiora privirea ta tăioasă
Și vraja clipelor, divină...
În dansul nostru mă vedeam frumoasă,
Iar sufletul îmi revărsa lumină.
Și noaptea a intrat cu noi în joc
Țesându-ne deasupra mii de stele,
Și însuși timpul se oprise-n loc
Să-și caute perechea printe ele.
Mireasma florilor de tei părea
Ninsoare dulce picurând din cer
Și-n jurul nostru parcă se zărea
Câte un înger surzând stingher.
Vrăjită, ți-am furat râzând
Un zâmbet apărut în fugă,
Ți-am dat în schimb o stea căzând
Și mâinile împreunate-a rugă.
În zorile scâldate-n rouă,
Tangoul nostru asfințea, treptat.
Impersonal, a început să plouă
Și visul ca un nor s-a destrămat.

Daniela PĂUN

Chanson pour Inanna, 11

aujourd'hui tu m'as donné plus que ton silence,
aujourd'hui tu as été beaucoup plus généreuse,
aujourd'hui tu t'es offerte dans toute ta splendeur
aux bords de l'étang
où j'ai cru entendre des murmures de roseaux
et j'ai écrit ton nom sur une peau de chevreuil
qui m'habille
quand je pars à la chasse aux loups.

parfois, nous voyons paul, le soldat saint, passer
par le bois de boulogne et il écrit à marie
à propos de ton ombre en douce révolution
avec ta chaussure jaune satinée.

nous déménageons dans la maison de tasmanie
où un bruit de larmes
tombe sur les dalles de pierre
et sur le bord gris de la fenêtre.

un sentiment distillé s'égoutte
dans nos corps fatigués
il nous inonde les artères d'un sommeil
d'herbe fraîchement fauchée,
c'est une contrée frémissante
dans notre peau transparente
aujourd'hui nous voyageons
comme des fous dans le monde entier,
dans les délices de l'imagination et de l'incroyance,
aujourd'hui nous nous aimons
sans sens et sans aucune question,
nous nous aimons sous les regards insatiables
d'un aveugle perdu au large de la mer.

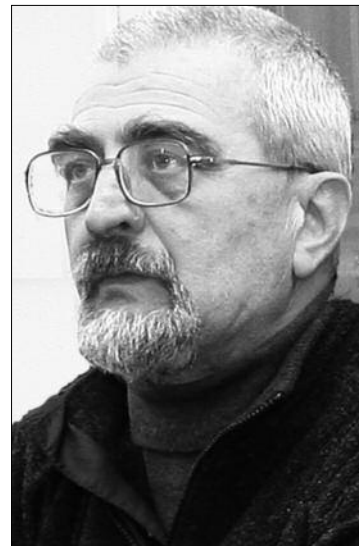
Version française **Laura Șerban**

Cântec pentru Inanna, 5

e goală-n așternuturi luna,
sub ea ascunzi un trup lasciv,
cum îngropat într-un tablou votiv
e visul de-a te dărui întruna.

pântecul tău ca soarele cel mare de la apus
grăbit să se ascundă sub dealuri înverzite,
respiră ceața albastră din calea laptelui
și-mi așteaptă întoarcerea din pribegie.

pântecul tău roditor, sânul tău răscolitor,
așteptarea ta ca un pește vânat de alt pește,
eu plutind pe mările sudului, în voia curenților,
în voia sorții, fără nici un orizont de iarbă,
în care să danseze fete de porumb și fete de stafidă,
ca în povestea roșcatei tori amos,

pierdută la new york, în wallabout bay,
într-un nor de praf auriu -
ah, de ea nu mai știe nimeni nicăieri nimic.

*(aparté: the man with the golden gun thinks he
knows so much – omul cu pistolul de aur știe atât de
multe! – dar el nu poate ieși din afișul vechiului cinema
86th street)*

pântecul tău împăcat cu sine
așteaptă o furtună care nu mai vine.

Cântec pentru Inanna, 6

vii la mine albă, plină de dorinți,
te dezbrac de cețuri, îți desferec visul,
pui în jurul nostru aure de sfinți,
ești lumină toată, parc-aș fi promisul.

prind în palme jocul piersicii fierbinți -
ai ascuns cu grijă-n sâmburi paradisul -
nimeni nu-mi va da treizeci de arginți
ca să-mi cumpăr vina și să fiu proscrisul.

mă înfășori în spaimă, mă sfâșii în dinți,
mă înveți ce-nseamnă bezna și abisul,
mă iubești în taină, mă urăști, mă minți,
ești mereu călăul și eu sunt ucisul.

Florin DOCHIA

Estuarul roșu

Azi, iubito, am să te iubesc pe sărite, un scurt rezumat despre tandrețe, câteva foi răvășite, un fel de adio incurabil, un fel de a mă preface că fericirea există. Îmi amintesc că inventaseși cândva un țărnam numai al nostru, dincolo de care existau valurile mării și depărtări luxuriante. Pe atunci umblam desculț peste ape, mă nășteam de trei ori pe zi și în ochii tăi existau mai multe perle decât în toate oceanele lumii... Iar seara muream întâmplător și singur între fâlcile de rechin ale realității,

îți spuneam sinucigaș: „te iubesc!”

și îmi imaginam corăbiile încărcate cu mirodenii ale trupului tău eșuând în estuarul roșu al inimii.

Atentat imaginar

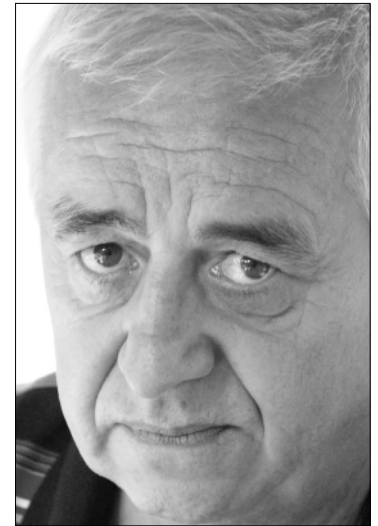
Înghesuți în zepelinele lor ce survolează realitatea, zeii zilei se dau de-a dura pe derdelușul cerului, își construiesc castele în nori și improvizează fericiți bălciul copilăriei... Numai când vine seara și orizontul cu gâtul tăiat sângerează o lumină vâscoasă, aterizează și ei și fug direct în somn de teamă că o floare sau un fulg de zăpadă ar putea să-i nimerească în tâmplă...

Femeia care își ucide păpușile

Ți-am văzut în oglindă aripile de copil desculț zburând prin munții din nori... O, desigur, fericirea ta are acum clape de pian și o mulțime de aplauze pentru Doamna cu ochi de viperă, pentru Doamna care imită vuietul mării... Și atunci de ce plânge, în ungherul de apus al soarelui, fata desculță? De ce iubește ea inorogii și de ce se preface într-o femeie căreia îi curge cerul pe umeri, într-o femeie tristă care-și ucide păpușile?

Robinson

Înot în lacrimi, sunt un înotător de performanță și am, după cum vezi, oceanele mele personale, propriile mele furtuni și o insulă mov pe care naufragiez spre seară, să te aștept când ieși din valuri. Pe urmă mă uit cum apune soarele în ochii tăi negri și cum pescărușii mâinilor tale zboară prin cerul meu de cârtiță... Cât despre fericire, mă prefac că îi arunc boabele în pământul sterp și credinciosul Vineri are grijă de ele, până noaptea târziu când vin canibalii...

Lumea de după sfârșitul lumii

Lumea cinematecii de sub pălăria cu boruri largi, din care regizorul kaghebit scoate iepuri cu patru urechi, lumea în care se spune: „și Dumnezeu a plagiat, făcându-l pe om după chipul și asemănarea sa”, lumea îngrămadită în județul Teleorman în care, cum scria un poet, libertatea trage cu pușca, lumea baletului pe gheață, lumea incurabilă, în care maneliști veseli asurzesc timpanele spectatorilor de profesie...

Cutia cu chibrituri

Te visezi în cutia cu greieri a postmodernismului, e o artă și asta după ce s-a spus te iubesc de milioane de ori și în milioane de feluri, după ce Shakespeare a savurat miezul cuvintelor umplând lumea de cojile lor aromate... Dar, în cele din urmă, te trezești în compartimentul unui tren de noapte, în timp ce viața aleargă în urmă împreună cu munții, câmpiile și stâlpii de telegraf iar tu nu mai ai în buzunar decât cutia aia stupidă pe care scrie: *a nu se lăsa la îndemâna copilăriei!*

Orbirea cuvintelor

Litele noastre sunt orbiri ale cuvintelor hieroglifele neînțelese ale adâncului mării, miliarde și miliarde de sardine îmbuibând **TOTUL**, rostogolindu-l în tăceri mărunte peste așteptarea hulpavă din adâncurile translucide. De aceasta mă tem cel mai mult, de duminicăturile sărate din carnea mea ce hrănesc valurile și văzduhul, de țipetele ascuțite ale pescărușilor care-mi intră sub unghii, de grațioasa blândețe a delfinilor care mă călăuzește spre adâncuri, de mila foamei lor inteligente și de urmele tale ce se pierd pe plaja pustie într-o singurărată fără întoarcere...

Lucian MĂNĂILESCU

Din istoria apropiată a literaturii române

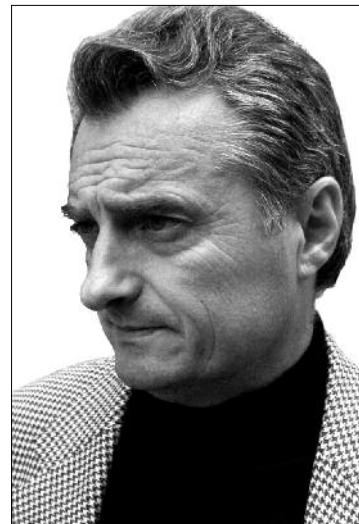
Nu cred că ar fi de mare folos o discuție despre cât de interesante și de utile sunt anchetele literare realizate de reviste din când în când. Toată lumea își dă seama de asta, iar argumente, mai profunde, mai nuanțate, mai ancorate în teorie și practica literaturii ori mai legate de plăcerea de a citi poate să aducă fiecare.

Înființată de B.P. Hasdeu în 1887, „Revista nouă” apare la Câmpina și a ajuns acum la a patra serie, după ce a fost reînviată de criticul Constantin Trandafir după 1989. Poetul și eseistul Florin Dochia, actualul redactor-șef, continuă, așadar, o tradiție care se consolidează cu fiecare număr, publicația reușind de fiecare dată, chiar și după ce a trebuit să renunțe la aparițiile lunare pentru cele la două luni, să ofere cititorilor un sumar variat, în care valorile locale (nu mă refer la puternicul cerc al intelectualilor și scriitorilor de la Câmpina, a căror activitate a răzbătut de mult dincolo de orizontul fatalmente mai limitat al unui oraș de provincie, fie el și din sudul țării, ci efectiv la ceea ce înseamnă descoperirea talentelor și promovarea creației din aria apropiată a urbei ca și a unor elemente de cultură locală) se exprimă într-un diapazon care are de-acum de-a face cu nivelul național.

Toate acestea grație unei politici culturale, literare în rezonanță cu direcțiile și cu tendințele importante ale vieții literare românești de azi și nu în dependență de interesele legate de grupul care alcătuiește nucleul revistei sau de numele care evoluează în jurul ei.

Rezultatul îl constituie o publicație de un conservatorism bine temperat (în sensul în care grila axiologică acreditată deja nu este abandonată facil în favoarea clopoștelor sunători ai unor trecătoare mode literare), combinat cu o stenică doză de interes pentru inovație, pentru noutate, pentru ceea ce s-ar traduce prin rezonanța (și ea măsurată) la ceea ce se situează în prima linie a evoluțiilor de pe „piața de idei” a fiecărui moment. De aici, un aer de soliditate, dar și de prospețime care este întreținut în bună măsură și de practica anchetelor literare despre care vorbeam și care asigură revistei o participare susținută la dezbaterile unor teme actuale ce preocupă lumea scriitoricească.

Sunt multe și extrem de interesante anchetele care apar în paginile revistelor noastre de cultură în ultimele decenii. Dar nu sunt multe inițiativele de a antologa răspunsurile la astfel de anchete. Îmi vine în minte, acum, antologia regretatului Marin Mincu realizată în urma străngerii la un loc a intervențiilor la tema „Canon și canonizare”, intervenții

apărute în revista „Paradigma”. O piesă interesantă în dosarul acestei teme atât de dezbătute la începutul deceniului trecut mai ales la noi mai lesne consultabilă decât colecția revistei.

Cred că o piesă la fel de interesantă – măcar prin nivelul unora dintre intervenții, prin vivacitatea și inteligența scriiturii prin dicțiunea ideilor, prin spectacolul de idei pe care îl oferă scriitorii care au luat parte la anchetele inițiate de „Revista nouă” între anii 2004-2008, adunate acum în volum – o constituie *Revista nouă – Colocvii 2004-2008. Antologie* (ediție îngrijită de Florin Dochia, Editura Premier, 2013). Temele, cum se va vedea din simpla enumerare a câtorva dintre ele, vizează fenomenele și controverserile acute ale acelor ani și nu sunt generate, cum se mai întâmplă, de interesele sau de vanitatea celui care le concepe. Atât Constantin Trandafir, criticul, cel care le-a inițiat, cât și Florin Dochia, poetul, criticul și eseistul, cel care le-a continuat, nu intră cu preconcepții, cu planuri, cu interese personale ascunse sub masca unor teme de interes general – cum s-a mai întâmplat și se mai întâmplă – în jocul acesta al dezbaterilor, lăsând loc – și unul, și celălalt – șefului de revistă înclinat spre a prelua din aerul timpului cele mai fierbinți și mai promițătoare subiecte, totodată lector avizat, care operează cu selecții bine gândite, dublați amândoi de intelectualul de gust și de mare deschidere. Iar dacă ei înșiși iau parte la dezbateri, nimic nu lasă să se vadă că inițiatorul și-ar promova, prin intermediul temelor propuse, propriile obsesii sau propria viziune.

Iată, prin urmare, câteva dintre aceste provocări cu care „Revista nouă” și-a invitat colaboratorii să își desfășoare simțul critic, polemic, spiritul reflexiv, să își exprime distanța sau adeziunea: „Revista literară în provincie”, „Despre generații”, „Despre starea criticii literare”, „Erotismul – o provocare a literaturii?”, „Grafomani, veleitari”, „Cartea și televiziunea” [O, cât de departe suntem acum de realitatea care a generat acea dezbateri, astăzi tranșată aproape definitiv de televiziune în defavoarea sa! – n.m., R.V.], „Cărți care au schimbat lumea”, „Poezia românească postdecembristă”, „Paradoxul și arta”, „Se mai raportează literatura română la (vre)o tradiție?”, „Cum se vede azi avangarda literară românească din secolul 20?”, „Natură și cultură”, „Libertate și spirit critic”, „Mit și demitizare”, „Elitele și cultura de masă”, „Literatură feminină?”, „Ce mai e cu postmodernismul?”, „Recunoașterea valorii” [sintagma vine de la titlul unei cărți a criticului Constantin Trandafir, câmpinean, cel care, cum

spuneam, a fost o vreme redactorul-șef al uneia dintre noile serii ale „Revistei noi” – n.m., R.V.], „Simțul comun față cu spiritul creator”, „Ce face succesul unei cărți?”, „Solidaritatea intelectualilor”, „Starea poeziei” [ne amintim titlul volumului antologic, în ambele sensuri, al lui Nichita Stănescu din 1975, apărut în „Biblioteca pentru toți” de atunci – n.m., R.V.], „Rolul etic al artistului în lumea contemporană” etc.

Cum se vede – chiar dacă nu noi ca formulare întotdeauna –, teme actuale la vremea când erau puse în discuție și răspunsurile vedeau lumina tiparului în paginile revistei. Unele, în diverse variante, au fost purtate și în alte publicații. Mai presus de toate, însă, teme care nu-l pot lăsa indiferent pe nici un artist (literat în primul rând) și pe nici un critic angajat în clarificările necesare înțelegerii dinamicii fenomenelor și mentalităților literare, culturale în general.

La toate acestea au răspuns, între alții, Liviu Ioan Stoiciu, Christian Crăciun, Viorel Cernica, Ion Stratan, Constantin Trandafir, Constantin Ciopraga, Vasile Spiridon, Florin Mihăilescu, Adrian Alui Gheorghe, Virgil Diaconu, Cezar Ivănescu, George Vulturescu, Gellu Dorian, Theodor Codreanu, Viorica Răduță, subsemnatul, iar lista ar putea continua. Mai potrivit mi se pare, însă, revederea unor fragmente din aceste răspunsuri, pentru a ne aminti și de spiritul acelor ani (De ce par așa de îndepărtați? Iată o posibilă temă de anchetă literar-sociologică!).

Cristian Crăciun, de exemplu, se pronunță în următorii termeni la ancheta despre starea criticii literare: „Pentru mine, un adevărat critic literar este acela pe care-l citești cu deliciu, chiar atunci când nu ești de acord cu diagnosticul pe care-l dă [ceea ce fac eu, Radu Voinescu, citind fraza aceasta]. Am avea apoi foarte multă nevoie de critici care să știe să spună NU; cine citește presa noastră literară trăiește cu impresia că orice carte apărută la noi este excepțională, «marchează un moment de referință etc.»”.

Despre șansele literaturii române în asaltul ei către piața europeană de carte, poetul Ion Stratan spunea: „Problema numărul unu este: pornim de la cerere sau de la ofertă? Noi avem un top: sunt cinci prozatori remarcabili, să zicem: Ștefan Bănuțescu, George Bălăiță, Constantin Țoiu, Nicolae Breban, Ștefan Agopian (sunt și alții, ale căror cărți dorm pe etajeră). Avem valori românești – ceea ce este un fel de valoare intrinsecă. Dar valoarea extrinsecă, valoarea de consum – literatura este, în Occident, o industrie ca oricare alta – este dorită? Aici sunt căi și căi. Sunt traducători care și-au făcut un titlu de glorie din a pune în alt grai opera unui Goma, de exemplu, scriitor remarcabil. Aceasta este balanța: avem scriitori care spun mult cititorului român și care pot să nu spună nimic cititorului străin”.

Vorbind despre percepția și rolul valorii azi, Florin Dochia dovedea și bună informare, și perspicacitatea în decelarea liniilor de definiție ale problemei în lumea contemporană: „Valoarea, în sensul «clasic» al termenului, a devenit, o sumă de valori de nișă. Ar fi superfluu să amintesc de rolul școlii de toate gradele în «realizarea» acestei situații de fapt și de absența unor elemente de propedeutică la nivel educațional. Vezi și cartea unui universitar american (Allan Bloom), care dezvăluie o indiferență pentru valoare, care se extinde ca o molimă incontrollabilă printre tinerii «studioși»

din țara cea mai puternică din lume. Iată că «dreptul de acces liber la cultură», la valoare (artistică), și-a arătat limitele prin coborârea la nivelul receptorilor și nu prin ridicarea acestora la nivelul creației actanților. Acel «épater les bourgeois» de la începutul secolului al XX-lea a devenit repede «épater tous» ori «n'épater pas» – sintagme care adesea se confundă/amestecă”.

Tot despre valoare se pronunță și Liviu Ioan Stoiciu: „Valoarea, determinarea ei. Întâi, ar trebui puse la punct criteriile gustului... Fiindcă am constatat că pentru mine un poet e o valoare, în timp ce pentru «criticul» Alex Ștefănescu (el e opusul meu) același poet e o nulitate. Ce demoni (ei ne reprezintă sufletul?) ne ajută, de fapt, să avem certitudini pe acest tărâm, al valorizării creației literare? Ce inițiere de cititor în stele îți trebuie să poți să nu greșești în aprecierea unei opere originale? [...] «lubește părerea cea adevărată» sublinia Platon. În condițiile în care «cele ce doar par adevărate sunt mai de preț decât adevărurile însele» – din pricina asemănării lor cu adevărul. Se subînțelege, adevărul în sine e purtător de valoare, dar dacă părerea ta este greșită când judeci un text literar și «lauzi răul ca fiind binele?»”

Referindu-se la literatura feminină, Florin Mihăilescu răspunde: „Nici scriitoarele să nu aspire programatic să devină scriitori, nici invers. Schimbarea de sex rămâne la fel de insolită în literatură, ca și în viață. Pe deasupra tuturor certurilor și incertitudinilor cu privire la identitate, se înalță o singură realitate, iar aceasta este întotdeauna numai creația, singura care contează, întrucât numai ea dăinuie. Restul evoluează.”

Și, în încheiere, ceva despre rolul și funcția criticii, în opinia lui Constantin Trandafir: „...Condiția criticii a fost mereu litigioasă, pusă între supralicitare și repudiare. În planul de echilibru s-a aflat, bineînțeles, critica de discernământ, cinstită, fermă, receptivă, nutriend o dreaptă percepție și ierarhizare. Spre argumentare relaxantă, să amintim numai două-trei aprecieri contradictorii privitoare la rostul criticii: «După ce a inventat și manufacturat pe autori, natura băgă de seamă că i-au mai rămas oarecari resturi. Și i-a creat pe critici» (Olivier Holmes); «Literatura fără de critici ar ajunge ca producția fără intermediari și negoțul fără speculație – ba critica însăși ar muri fără critica criticii» (Albert Thibaudet).”

Spirit, perspicacitate, umor, percutanță a ideilor, echilibru al judecății, dubitație fertilă, simț al interogației și câte altele s-ar mai putea aduce în discuție pentru descrierea atmosferei și a caracterului răspunsurilor la anchetele literare ale „Revistei noi”, heteroclit prin natură, unitar prin aceea că se subsumează unui efort de a înțelege fenomenul cultural și literar actual.

Poate, cândva, istoricii literari care vor dori să înțeleagă mai bine epoca pe care o traversăm acum și să îi deslușească mai profund ecurile în literatură, în critică ar putea avea nevoie să parcurgă astfel de antologii. Iată de ce socotesc mai mult decât binevenită inițiativa lui Florin Dochia de a pune laolaltă mai multe astfel de anchete literare și îmi exprim speranța că vom putea citi sau reciti, la un moment dat, și anchetele din anii de după 2008.

Radu VOINESCU

Est modus in rebus

Cassian Maria Spiridon este un caz în care imaginea sa de om puternic, plin de energie și de voință, se regăsește și în operă: prin domeniile diverse pe care le cuprinde (poezie, eseu, publicistică), prin numărul mare de cărți scrise, prin cantitatea imaginativă, preocupată de reflexii existențiale. *Slăbiciunea* lui, care nu este nicidecum o carență, ar reprezenta-o înclinația liricii sale spre tema elegiacă.

Volumul **Poeme în balans** (Editura Charmides, Bistrița, 2013) reunește *Poeme din vremea când eram foarte tânăr* (primul grupaj) și texte recente. Acest lucru (dar și diversitatea tematică) explică intenția titlului de a echilibra stadii de percepere a existenței, de a compensa uimirea juneții cu înțelepciunea maturității. Este, prin urmare, o imagine a unui parcurs, derulat între neoromantism și postmodernism, amândouă agrementate cu intense accente expresioniste.

Poezia de început, din anii '70, este evazivă, căutând lirismul în imagini discontinue, nonfigurative, în infuzii și în iruperi, în care eul ocupă prim-planul senzorial sau cognitiv: „dați-mi un cer/ sau dați-mi un suflet/ să vedeți cum se întoarce în fluier/ dați-mi mai multe/ mai grele/ sau necuprinse de daruri și cazne/ să vedeți cât de iute dispar/ cum mă cuprind doar pe mine// în Oceanul de lacrimi/ sînt adunate dorințele toate/ cuvintele mici/ și vorbele mari// după ce ai străbătut nemărginirea/ prin pajiștile muribunde ale somnului/ în față larg se deschide/ tot nemărginirea” (***, *dați-mi un cer*). Idealitatea și circumspecția funcționează simultan, alăturând termeni contradictorii: zborul păsării și arma ucigașă, *răsul și regele lui*, densitatea pietrei și evanescența luminii, nisipul și roua, timpul spânzurat în om...

Tentat să pătrundă într-o lume de simboluri, poetul strică vraja retoricii prin frecvente demitizări, prin recursul la concret sau prin deprimarea produsă de lanțul cauzalității: „*sursum corda!*” îndemnul ce ridică/ dureroasa carne/ pînă cînd lumea devine Reală/ Reală// ca o bandă de mitralieră/ pe jumătate descărcată/ ca un cartof roz/ în mare parte iarovizat/ ca un bloc turn/ de zărim stelele ziua/ ca un val ce își urmează/ în căutarea unui țărniș/ ca floarea din mîna iubitei/ deja ofilită de spaima viitorului” (*să fie îndestul*).

Deși lirica lui Cassian Maria Spiridon este adesea sceptică, dominată de viziunea inconfortului existențial, nemulțumită cu destinul nemilos (așa cum, adesea, s-a afirmat de critici), nu-i lipsește o atitudine contemplativă, legată de călătorii, de repere culturale sau chiar de armonia lumii, ca în acest reconfortant pastel: „lebede pe oglinda verde/ ca apa Iordanului/ flămînde/ înalt maiestuoase/ își poartă singurătatea imperială// fără vînt/ pînze albe împing ambarcațiunile mărunte/ bărci și yole// sîntem unul lângă altul/ urcați pe foisor/ scări duble duc la cer/ unul al cunoașterii// tărîmul verde/ al primăverii/ însoțit de mari pălării de țigla roșie/ sub ele case și oameni/ tot mai departe/ (valuri de pămînt unde vă duceți/ rostogolite vă pierdeți/ vă topiți în cîmpie)// pe puntea etajată vocea monotonă/ a apei/ a motorului/ înaintăm pe o planeitate/ abia tulburată/ sînt suflete/ regăsite între munții timpului/ turle necesare/ profilate în muțenie/ brațul

îngăduitor/ al sortii/ ne adună/ cu o nobilă nepăsare// Oceanul respiră/ din plămînul larg al planetei/ acolo este ochiul – primitor –/ prin el ne privește/ clipocind/ în ascunderea lui/ o dragoste mereu înnoită” (*oceanul respiră*).

Nu lipsesc întru totul nici poeme despre dragoste, meditative, asociind iubirea cu lumina transcendentului, nici jocuri rafinate în legătură cu materialitatea ideilor, cu universul nevăzutelor, nici o filosofie a fondului și a aparenței (ens, essentia, în gândirea medievală), a pămîntului care adună, ca un mare clasor/codice, toate felurile de *scris*: „scrib smerit la umbra Marii Piramide/ consemnez cu stylul/ în lutul proaspăt/ viitorul/ pentru cei ce încă nu-s/ pentru cei care au fost/ și pentru cei ce nu vor fi nicicînd// harnic se înșiră cuneiformele în lut/ precum faptele vieții/ rar trăire/ mereu imaginate” (***, *cui să lăsăm povara neîndurării*). Iubita are o apariție mai mult iluzorie, ca o promisiune matinală, înconjurată de lumina meridională, ca o certitudine a veșniciei.

Astfel de texte, nu prea frecvente, creează momente de respiro, de echilibru, într-un univers poetic posomorât, al deceptiilor, sfârșind prin moarte. Poetul nu uzează de coarda sentimentală, nu folosește modul minor, înregistrând cu înțelegere, dar puțin alegorizant, semne ale căderii: singurătatea, asfîxia existențială (*gură fără oxigen*), zorii unei dimineți fumegoase, viermele biruitor.

Autorul preia ceva din celebra metafizică a Fericitului Augustin (o făcuse și Nichita Stănescu), atunci când vorbește despre timp. Meditând asupra duratei vieții, a iubirii, exprimă nedumerirea legată de timpurile realității și ale transcendenței: ce a fost ceea ce este, înainte de a fi?, ce va fi ceva, după ce nu va mai fi? Pentru toate există un har al izbăvirii: „în templu/ în negru/ sînt oameni/ slujitori pregătind mîntuirea/ pentru cei care sînt/ pentru cei ce nu sînt/ pentru cei ce vor fi/ de au de-au avut sau nu au/ un drum de credință// sub turle de cupru/ din clopote clare de bronz/ prin lemnul de toacă/ au în grija lor/ permanent/ veșnicia/ la care/ în clipele noastre sărace/ nici un gînd nu îndeamnă” (*în clipele noastre sărace*). Se folosește alegoria, metafora: pădurile de brazi urcând, cu sacrificii, spre vârful muntelui sunt asemenea oamenilor, dansul cu o tînără misterioasă nu e altceva decît prefigurarea întîlnirii cu moartea.

Altă marcă, disipată în poeme, este atingerea cu sacralul, nu numai prin evocarea templului megalitic de la Stonehenge sau a vestigiilor elenistice din Asia Mică (Isarlâk, Efes, Milet),

ci și prin presentimentul inefabilului, dedus din gesturi mărunte, din sticlirea unei lumini, din imaginea unei constelații, din sunetele unei muzici, dintr-o călătorie pe mare sau pe munte, din întâlnirea jarului cu zăpada, din vântul melancolic al toamnei și căderea frunzelor, din trecerea insidioasă a timpului. Sub semnul fatalității misterioase sunt așezate chiar cuvintele (dulci ca mierea și amare ca fierea), scăpătate din harul de la început: „de tot adîncul din cuvinte/ voi să mă lepăd/ cum la altar/ cînd pruncul saltă din cristelniță/ se leapadă și nu o dată/ de răul fără de odihnă/ prin glasul nașilor/ și-a-ntregului sobor// cît sînt de priticocite/ din gură-n gură alungate/ pînă își pierd și ultima chemare/ rămîn doar zdrențe zale ruginite/ din hora cuvintelor/ cîndva atît de strălucită” (***, *de tot adîncul din cuvinte*).

Cu toate încercările de a o eluda, de a o ameliora, tema permanentă rămîne cea a anxietății existențiale. Viața i se pare poetului o iluzie, indiscernabilă, are aversiune față de perspectiva neantului, reprezentările sunt sumbre, „întunericul/ Înghițitorul de vieți”, „o ploaie de sînge se revarsă peste mine”, „o inimă cuplată cu neantul”, „culegătoarea de suflete”, „coboară noapte/ de zile sînt atît de ostenit”. Este atins chiar un maxim de intensitate expresionistă: „toate se revarsă/ cu hohote/ în somnolență și zădărnice/ lopeți sapă/ escavează cu îndemînare/ prin măruntaie/ prin creierul dimineții// pînă-n stăfunduri/ unde se zbate/ detună magma fierbinte/ marele Urlet// pînza neantului groasă/ topită în smoală/ strat peste strat se așază/ pînă se-tunecă privirea/ și nimeni nu vine/ nici o zeităte” (***, *în fiecare zi îngrop neantul*). Autorul nu are consecvență tematică, pentru că nu este un exclusivist, un bacovian, ci un contemplativ, avînd o înțelegere în balans a realității. De aceea, volumul nu are omogenitate (decît stilistică), tratînd iubirea (idealizată), credința, ființarea morală, odihna sau neliniștea în moarte, perenitatea

cosmică, nostalgia. Chiar în același poem se întrunesc contrarii: „pe butucul înflorit/ așez grumazul/ c-un ochi privesc înaltul și securea/ cu altul floarea și adîncul/ cum fulgeră lumina/ în ascuțișul halebardei” (***, *cine să-mi cuprindă întregă*). Glasul lăuntric al poetului se recunoaște cel mai dramatic în poemul *În umbra Sihăstriei*, în care, deși își lovește, ca pe o toacă, trupul, pentru a avea acces la sacralitate, nu i se răspunde: „bați de trei zile cu un băț/ în trunchiul culcat al copacului/ de trei zile și de trei nopți bați continuu/ în fața Mănăstirii/ să te audă starețul călugării/ sau poate – mai știi/ să te audă El – Dumnezeu/ de acolo sau poate de mai sus// poarta Mănăstirii nu se deschide/ se aud pînă în munți bătăile/ în copacul bătrîn/ loviturile răsună în scorbura lui/ adînc găunoasă/ ca din goarneau celor șapte/ îngeri arhangheli// bați în copacul vieții/ aștepți ca Sihăstria să-și deschidă porțile/ bați fără oprire cu un toiag tînăr/ rupt din codru/ e toaca prin care tenace/ îmi spun întreaga poveste/ una ce mîndeamnă să bat continuu/ trunchiul scorburos// să fie oare cu puțință!/ ca nimeni/ nici egumen nici stareț/ sau vreun biet călugăr/ să nu aibă curajul/ nici puterea să tragă de la poartă/ ivărul greu/ al utopiei// tot mai departe/ nopți și zile/ cu-nvîrtoșat toiag/ bat cu demnitate/ scorbura/ nici apă și nici hrană nu mă însoțesc/ cît timp lovesc în lemnul sorții” (*în umbra Sihăstriei*). Poemul cuprinde, în profund, un exercițiu de mistică.

Cassian Maria Spiridon scrie o poezie a căutării/înțelegerii de sine. Este captivul propriilor îndoieli, mișcându-se neliniștit într-un refugiu din care încearcă să întrezărească o lumină eliberatoare (poate să fie, aceasta, sihăstria!). Nu este o lirică afectată, menită să facă impresie, ci una care înregistrează un scenariu existențial, cu tot dramatismul lui imanent, una care să probeze că nimic nu este nou sub soare, afară de suflet.

Paul ARETZU

Cărțile României

O critică severă a savantlăcurilor literare

Una dintre puținele cărți în care lucrurile se spun pe șleau este **Destinul poeziei moderne**, a lui **Virgil Diaconu** (Ed. Brumar, Timișoara, 2008). Dacă în primele două capitole – *Orizontul poeziei și Destinul literaturii* – autorul identifică zonele negre ale savantlăcurilor literare și biciuiește fără reținere tonalitățile subculturale utilizate de autori/autoare, mai ales în poezie, în partea a treia, *Critica poeziei*, abordează ironic dar justificat, lălăiala porno-erotică versificată a contemporaneității.

Cred că denunțarea frustă a imposturii/impostorilor din literatura română nu i-a adus lui **Virgil Diaconu** decât dezamăgire și amărăciune. Ceva de genul „câinii latră, ursul trece”, pentru că tot adevărul și afirmațiile sale temeinic documentate au rămas un obiect de uz personal. M. Cărtărescu tot „lider” e, criticii literari tot „de direcție” sunt, juriile diverselor concursuri de poezie și proză tot premii „de clan” acordă, iar autorii porno-scrierilor tot cu figuri joviale dau autografe pe hectarele de hârtie numite pompos „noi apariții editoriale”.

Articole limpezi precum cele din această carte s-au scris și se vor mai scrie, deși audiența lor este deseori neglijabilă: nu ne place să scriem aplicat *de ce* nu ne place, chiar dacă am face asta doar pentru a ne descărca „of”-ul.

Marele merit al lui Virgil Diaconu rămîne sintetizarea unor astfel de reflecții într-o carte ce a poposit, cred, pe mesele de scris ale multor oameni de cultură, răzbunându-i pe unii și supărându-i pe alții. În consecință, mie, cel puțin, acest incomod scriitor mi-a devenit drag și chiar binecuvîntez ziua când ne-am cunoscut la Pitești și am făcut schimb de cărți; un fel de predestinare cosmică face ca mereu să se adune cine se aseamnă.

Ștefan Doru DĂNCUȘ

Cum a împăcat Descartes intuiția cu rațiunea

Nu de puține ori anecdota este o mai bună prietenă a științei decât tratatul doct. În acest sens, un prieten, absolvent de politehnică și jurnalist, mi-a propus cu ani în urmă un joc interesant al minții: să încercăm să ne definim prin tipul de școală filosofică de care ne simțim apropiați. Fapt care presupune, bineînțeles, să fii familiarizat cu o relativă cultură filosofică. Așa că am început jocul. El s-a definit ca epicureu, iar eu ca fiind cartezian. Mai târziu, o altă cunoștință, căreia i-am propus același joc, s-a definit sofist, un altul, personalist. Culmea e, în opinia mea, că jocul a fost destul de fidel în privința încercării de a circumscrie nuanțele și sinuozitățile de personalitate care ne fac pe fiecare să fim distincți.

La o bere, am încercat jocul, de asemenea, cu un coleg, profesor de filosofie, precizându-i și cele două aspecte ale cartezianismului de care, consideram eu, mă simțeam apropiat, respectiv intuiția și mania de a analiza, adică deducția. Spre surpriza mea, în încercarea de a mă ironiza, omul considera că cele două sunt contradictorii, Descartes fiind, conform definițiilor (înguste) de manual, un *raționalist*.

Trecând însă de limitele didactice, adică citind în mod real lucrările unui autor, nu doar ce se spune despre el, poți să ai mari surprize. Ceea ce a spus cândva Kant, și a fost citat de atâtea ori, anume că te apropii de filosofie nu prin învățarea de doctrine, ci prin gândirea personală a acestora, este destul de sugestiv.

Să ne întoarcem la Descartes. Acesta, ca atâtea alte personalități „contradictorii”, a fost deopotrivă un om de știință al vremii sale (matematician), dar și un metafizician. Ca matematician a fost interesat de analiză, bazată pe demonstrația deductivă, iar ca metafizician de principiile care stau la baza oricărui demers demonstrativ în calitate de adevăruri prime. Renumita sa *metodă a îndoielii*, cunoscută și ca *metoda reducției* (de la *re-duco*, a merge înapoi) reprezintă un demers de înlăturare graduală prin analiză a tuturor cunoștințelor de care ne putem *îndoii* până ce vom ajunge la unele *certe*, adică neîndoielnice, care apar ca evidente minții noastre, numite de Descartes *idei clare și distincte*.

Dar, după cum o să vedem că demonstrația și intuiția nu se exclud reciproc, putem constata că puțină filologie latină ne poate ajuta și la înțelegerea termenilor folosiți de așa-numitele științe exacte. Primo, a fi *evident*, literal, înseamnă *ceea ce se vede de la sine* (din *ex-vidéo*), fără vreo demonstrație. Mergând mai departe, termenul *intuiție*, etimologic, înseamnă în limba latină ceva asemănător, *a vedea direct*, nemijlocit (de la *in-tueor*). În fine, chiar consacratul într-o știință termen *demonstrație* vine și el din latinescul *de-monstare*, adică a arăta pas cu pas mergând de sus în jos.

Astăzi însă, pentru utilizatorul direct, fără perspectivă etimologică, confuzia în raportarea la acest termen provine de

la accepțiunea uzuală de azi, cea de *fler*, ce denotă aspectul emoțional, oarecum (a)rațional.

În filosofie însă, la foarte mulți autori se vorbește de o intuiție intelectuală (a minții). Și asta este important de știut. În plus, matematica nu exclude intuiția, de vreme ce axiomele, adevăruri nedemonstrabile, sunt pe deplin acceptate de ea.

Treaba e că matematicienii veritabili sunt totodată și metafizicieni. Ca un exemplu recent (ca să nu mai vorbim de Pitagora, de Platon, de disputa dintre realism și nominalism), în secolul al XX-lea s-a dezvoltat un curent matematic și filosofic denumit la propriu intuiționism (distinct de cel al lui Henri Bergson). Bertrand Russell, de asemenea și el matematician, vorbește în una din lucrările sale, *Problemele filosofiei*, de o cunoaștere directă a adevărilor.

Și, spre scandalizarea multor „puritani” ai scientismului „riguros”, logicianul și matematicianul polonez Alfred Tarski sublinia într-un articol cunoscut, *Adevăr și demonstrabilitate*, că în științele formale, precum matematica și logica, adevărul este identificat cu *demonstrabilitatea*, dar că, totuși, nu toate adevărurile acceptate din matematică sunt demonstrate - cazul axiomelor.

Cazuri asemănătoare se pot căuta și la alții, filosofi cu o minte de tip matematic în același timp, Leibniz, Edmund Husserl sau chiar Platon.

Astăzi, în foarte multe domenii de cercetare și de descoperire, atât ca metode euristice (de descoperire) cât și ca rezultate ale cercetării modului atât de complex de funcționare a minții umane, aceste două modalități de funcționare a minții, până la urmă, nu mai sunt văzute ca excluzându-se una pe cealaltă.

În ceea ce privește beneficiile înțelegerii acestei distincții în opera lui Descartes și înrâurirea acesteia asupra educației și culturii franceze ulterioare, se poate spune despre francezi că și-au dezvoltat o latură analitică și raționalistă. Cele mai bune exemple fiind o serie de matematicieni (Pascal de exemplu), artele dar și renumita școală politehnică franceză și inginerii acesteia.

Cătălin GRIGORE

Un rezumat al simplității...

...ar putea fi *puțin și bun*, puțin și de o luminoasă naturalețe. Și mă gândesc cu un fel de utopie secretă că acest lucru ar fi posibil nu numai pentru cei care au o înclinație către ordine, armonie și spații curate.

Să poți să fii fericit cu puțin, să nu-ți complici existența acumulând lucruri, gânduri și evenimente inutile, să renunți la artificii și supraîncărcare, să nu te îngropi între obiecte – iată reforma unei lumi care ar trebui să înceapă mai întâi pe dinăuntru.

Vreme irosită cu nimicuri. Petrecem sute de ceasuri numărând, dărâmând și apoi rânduind... Și-o pornim de la capăt... „Nălucile” dorințelor noastre urcă unele pe umerii celorlalte, fără să avem conștiința simplității, a clipei de care cu adevărat avem nevoie.

Există și alt mod de a trăi, mai profund și mai echilibrat decât un trai suprasaturat de „podoabele” modernității. Ciudat de simplu!

Calmul unui interior alb, care să reflecte lumina, liniile simple ale mobilei, „apa” nemișcată a unui covor într-o culoare caldă, o perdea diafană, o floare... ne-ar aminti mai degrabă bucuria pe care o simțim atunci când suntem pe o plajă întinsă, pe o pajiște verde sau în apropierea unei câmpii.

Calmul și serenitatea unui asemenea spațiu ar lucra subtil în adâncul ființei noastre.

Așadar, *reformă* și ordine. Lucruri puține, care ni se potrivesc. Nimic la voia întâmplării. Siguranță lăuntrică – o imensă pace care să înlătore orice altă simțire confuză. Și lumina să fie lăsată să pătrundă oriunde, să poată îndepărta fără milă toate înfloriturile, zorzoanele și excrescențele unei existențe care nu a cunoscut niciodată regenerarea. Un mesaj limpede ar însemna întoarcerea la firesc și, totodată, regăsirea echilibrului interior pe care l-aș compara cu un mic pavilion alb, într-o grădină.

Clipa de întâlnire cu primele noastre urme...

Liliana RUS

Muzica

Austrieci, la Sinaia

Tot în festivalul estival local. Muzicii din lume deschis nimerit. Nouăzeci la număr pe scenă suind. Tineri, serioși, buni instrumentiști. Disciplinați brici, uniți exemplar. Entuziaști mult, mânuind la fix scule din belșug. Viori și viole, bași, violoncele. Laolaltă, corzi pregnante vădit. Suflătorii, idem, percuție, țais. Harpă și-un pian. Chiar și-un vocalist din ai rafinați. Cu toții atenți la un dirijor pentru prima dată pe plai românesc. Herbert Böck, acesta, modest, devotat cântului ales. Purtându-și colegii cu calm și știință pe un drum cu note dificil destul. Fiindcă nici Bruckner, nici Sauseng, ori Mahler, nu-s ușori deloc în știmele lor. Mi-am ținut răsufierea cât grav răsunat-a a opta croită acum o sută treizeci de ani de Joseph Anton. Fiind uluit de geniul ce zace în ea, neclintit. Dar și de voința și forța celor decizi să-l redea, adecvat, la Casino, în Sinaia. Unde mă aflai și eu, în seară de august cu nor.

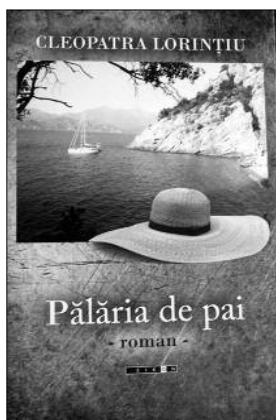
Ascultându-i real fascinat, și azi relatând, sumar, evident, ce îmi fu dat să aud. Wiener Jeunesse Orchester meritând s-o fac, cu vârf și-ndesat. Are-un sfert de veac, experiență, cert, calibru înalt, renume, firesc. Iară când la bis valsuri oferi, în triumf sfârși. În urale lungi, de la noi cu drag. Ansamblu model, cum prin țara noastră mai rar întâlnești. Al ei dirigent, domnul Herbert Böck, având vrednic rol. I-am zis că și la Pitești este filarmonică și l-am întrebat dacă ar veni la pupitrul ei. Cu mare plăcere, mi-a răspuns flatat. Și de-ar mai aduce junele bariton coechipier, o să rupă gura urbei argeșene. Aista din urmă, posesor de voce dintr-aia de soi. Dominik Köninger, pentru operă apt pe deplin. Garantez că extazu' nu va lipsi și palmele s-or încinge rapid, frenetic aplaudând unanim...

Adrian SIMEANU

Cleopatra Lorințiu: Pălăria de pai

Scriere autoreferențială, romanul **Cleopatrei Lorințiu**, *Pălăria de pai* – Editura Eikon, Cluj-Napoca, 2013 –, este o proză confesivă, amintind, parțial, de creațiile lui Isabel Allende (de pildă, de *Suma zilelor/La suma de los dias*), în primul rând prin prezentarea femeii contemporane ca un factor activ, puternic, tenace, care contribuie la evoluția socială, fără nicio opreliște, fiind capabilă să se impună, să-și manifeste voința, inclusiv în situații-limită, în ciuda devoalării de către naratoare a unor trăsături care i-ar putea atesta slăbiciuni care nu sunt neapărat însă apanajul feminității: *Duc cu mine iluzia că totul se rezolvă printr-o fugă din viața mea previzibilă; Eu fac parte dintre ezitanți; Nu mă plac. Nu mă plac pe mine însămi.*

Cu aspect memorialistic, romanul Cleopatrei Lorințiu este o scriere introspectivă, care nu face însă abstracție nici de factorii care contextualizează datele existenței sale, asupra cărora se oprește, punând în ecuație aspecte care particularizează societatea românească (în privința mentalităților, a preocupărilor, a atuurilor geografice etc.), dar și elemente geopolitice europene și nu numai, spații pe care le-a străbătut, grație ocupației de jurnalist și diplomat a naratoarei.

Acțiunea se derulează de-a lungul câtorva luni de trăiri intense, al căror preludiu cuprinde constituirea treptată a visului de schimbare a cursului vieții unui cuplu româno-francez, într-un teritoriu oarecum neutru pentru fiecare dintre cei doi, în Corsica, deși se află nu la jumătatea vieții, la care, elegiac, se referea Hölderlin, ci chiar au trecut de ea, căci, potrivit speranței de viață actuale, la cei cincizeci de ani ai lor, deja personajele se află în coborârea drumului, când, în general, omul e deja „clasat” și nu (prea) mai așteaptă multe de la viață.

Situat între ficțiune și realitate, romanul valorifică date ale biografiei autoarei, făcând referire la domeniile sale de activitate, jurnalismul, diplomația, literatura, la cărți pe care le-a scris (de pildă, *Terasa cu oleandri*). În consecință, nu sunt întâmplătoare notațiile sau chiar paginile întregi cu aspect de reportaj sau documentar – așa cum sunt cele despre istoria insulei Corsica, despre convulsiile sociale, politice, etnice etc., care au traversat-o aproape continuu – și nici însemnările eseistice privind, în primul rând, raporturile dintre Est și Vest, cu toate convulsiile pe care le-au trăit, fără a fi vreodată eradicate.

Deși nu este principala temă a romanului, condiția scriitorului este abordată pe larg, fiind una dintre preocupările esențiale ale personajului-narator care, prin scris, caută încă să-și înțeleagă personalitatea, având în vedere două repere: pe

de o parte, constatarea că *oamenii au nevoie fie și de o prețuire aparentă și*, pe de altă parte, afirmația Virginiei Woolf, citată de David Lodge, potrivit căreia *partea cea mai proastă a meseriei de scriitor e să depinzi de laudele primite!*

Preocupată de *ar trebui să*, naratoarea analizează oportunitățile proprii vieți și, totodată, felul în care (nu) le-a valorificat, observând, în ciuda angajamentelor față de sine pe care și le ia continuu aproape, dar pe care nu le onorează, că se menține într-o paradoxală stare de lamento-revoltă față de propriul fel de a fi, care s-alăsat copleșit de conjuncturi, fără a riposta pe măsura nocivității acestora.

Romanul Cleopatrei Lorințiu panoramează o secvență crucială din viața naratoarei, mai exact momentul în care a încercat să se rupă de existența ei de până atunci și să pornească într-o direcție nouă, într-o altă lume, cu altă configurație, din aproape toate punctele de vedere. În linii mari, recăsătorită la cincizeci de ani, cu un francez de cam aceeași vârstă, după ce ambii mai trecuseră prin experiențele altor mariaje nefericite, împreună cu noul soț, aceasta hotărăște, găsind o oportunitate nesperată, să schimbe peisajul Bucureștiului, cu toate disfuncționalitățile lui, cu altul, cât se poate de tentant, care le este propus de un corsican, căruia Bertrand, timp de jumătate de an, îi construise un website. Corsicanul le promite celor doi marea cu sarea – și la propriu, dar și la figurat! –, insistând, împreună cu soția lui, ca aceștia să vină într-o vacanță de câteva luni la ei, unde le pun la dispoziție o cameră, în *aripa cealaltă* a casei lor foarte mari – cu Mediterana la doi pași și cu toate minunile din jurul ei –, timp în care să se bucure de toate acestea, la care le adaugă o mulțime de alte facilități, legate de rezolvarea unor probleme de sănătate, de cumpărarea unei mașini pe care să o înregistreze acolo etc.

Deși cuplul româno-francez are unele ezitări (mai ales femeia), în cele din urmă acceptă propunerea, se fac pregătirile necesare, incluzând și informarea atentă în legătură cu locul și oamenii în mijlocul cărora ar urma să trăiască între câteva săptămâni și, poate, restul vieții. Luând în calcul toate posibilele impedimente, involuntare, firește, care ar fi putut să apară, discutând pe chat noapte de noapte, ore în șir, cu viitoarele lor gazde, mai ales că personajele de la București aveau în vedere și posibilitatea de a se fixa în Corsica, *L'Île de la beauté*, și cu asigurarea fermă a interlocutorilor că nu vor întâmpina nici un obstacol în conviețuirea care urma să se

Lector

înfăptuiesc, după o escală la Paris, pe care sunt siliți să o prelungească, locuind la fiul naratoarei, pentru că Ange, corsicanul, se operează, din nou, intempestiv la menisc – ceea ce pe femeie o pune în gardă, începând să bănuiește o inadverență între afirmațiile gazdelor lor viitoare și o realitate ale cărei dimensiuni trenează să li se arate –, cu chiu cu vai, li se permite să meargă pe insulă, la destinație, descoperându-se cu mijloace proprii, mai ales că Bertrand, francez fiind și om de afaceri de oarecare anvergură și cu oarecare prosperitate, la un moment dat, a lucrat pe insulă și, la o adică, deși a trecut ceva timp, se descurcă la fața locului. Pornind într-un adevărat safari, cu ajutorul unui taxi, găsit cu greu, străbătând un ținut despre care aveau o cutot altă imagine, cei doi reperează, în fine, cu greu, proprietatea prietenilor din spațiul virtual, începându-și, de fapt, marea aventură, realitatea pe care o descoperă fiind diametral opusă față de cea descrisă de gazde: în locul imensei case, găsesc o casă veche, dărăpănată, de piatră, în contrast cu locuințele pe lângă care trecuseră, așezată pe marginea unei prăpăstii, în vecinătatea unei păduri cu aspect sălbatic. Interiorul e tot un dezastru: mizerie peste tot, lucruri aruncate alandala, mulțime de broaște și de șopârle ieșind de prin cotloane, de prin pereți etc. În plus, *camera copiilor*, unde urmează să locuiască oaspeții, e la fel de exasperantă ca și restul casei. O debara adăpostește, claie peste grămadă, un număr incalculabil de biberoane, de zdrențe pe care, chipurile, gazdele, în *raidurile* lor *umanitare*, le distribuie populației sărace din țări africane, asiatice, dar și europene, inclusiv în România. La aceste obiecte se adaugă foarte multe cuțite și un rastel cu arme, singurele din casă, după cum observă naratoarea, care par a beneficia de grijă din partea stăpânilor.

Date fiind aceste „ingrediente”, perspectiva oaspeților, făcută de-a lungul discuțiilor internaute, se aneantizează și, în chip firesc, li se nasc întrebări neliniștitoare, al căror răspuns se profilează treptat, după întoarcerea gazdelor, pentru că multe dintre suspiciunile lor se confirmă foarte repede, iar miza vizitei cuplului se reduce la a-și cumpăra – pe bani proprii – o mașină care să fie înregistrată, cu ajutorul gazdelor, cu număr francez, în contul celor șase luni de muncă a lui Bertrand la construirea website-ului. Cei doi se izbesc însă de atitudinea inexplicabil de agresivă a corsicanilor, schimbați total față de felul în care le vorbeau pe chat. Totodată, cuplul româno-francez află și datele socio-profesionale reale ale „prietenilor” corsicani, de la vecini ai acestora: el e un brancardier care, în urma unui accident de muncă a primit posibilitatea de a beneficia de asigurările de sănătate timp de doi ani, iar când trebuia să se încheie perioada aceasta de huzur, s-a operat din nou spre a o prelungi, iar soția lui recentă e îngrijitoare la o grădiniță de copii.

Comportamentul din ce în ce mai agresiv, cu accente xenofobe, amenințări de tot felul, jigniri, dispreț deloc cenzurat – pornind de la faptul că oaspeții sunt români și, deci, țigani –, dispariția apoi, într-o noapte a unei arme din rastel, crime inexplicabile, șușotelile lui Ange cu un vecin, pompier, cu priviri și comportament stranii, precum și o sumă de alte amănunte pe care firea analitică a naratoarei, acutizată de profesia ei de jurnalist o determină să le remarce sunt, în cele din urmă înțelese și de Bertrand, așa încât cei doi hotărăsc să plece în câteva zile, după ce își achiziționează o mașină de la un tânăr dealer, în care au încredere de la prima vedere.

Totul se precipită însă când cei doi primesc un telefon de la soția lui Ange care le cere să-și ia în jumătate de oră lucrurile și să plece, dar se întorc, cu întârziere de câteva minute, însă nenorocirea deja a demarat: mai reușesc să salveze un sac, în care înghesuiseră câte ceva, pe ascuns, de noaptea, iar celelalte obiecte care le aparținuseră, inclusiv manuscrisele naratoarei, le găsesc împrăștiate, călcate în picioare și focul e pe cale să cuprindă totul.

Printre lucrurile distruse este și vechea pălărie de pai a naratoarei – la care mai făcuse referire în roman, privind tabloul lui Delacroix, *Lupta lui Iacob cu Îngerul*, în care pălăria, pe care pictorul pare a fi împrumutat-o lui Iacob și care e ca o *nevinovată semnătură total laică pe peretele marii biserici*, amintindu-i de a sa – păstrată prin timp ca o inocentă legătură cu trecutul, de care, fără voie, ezitând, trebuie să se despartă, pentru că fuga le salvează celor doi viața, după cum află apoi de la tânărul de la care cumpăraseră mașina și care le dezvăluie că automobilul pe care li-l împrumutase mai întâi fusese defectat intenționat, încât avusese un accident. La aceste informații se adaugă cele transmise continuu pe canalele de știri de peste tot referitoare la un incendiu pe care echipe de pompieri și jandarmi încearcă din greu să-l stingă și la faptul că au fost prinși autorii dezastrului, un brancardier în cărje și un pompier, ambii bănuți cu probleme psihice grave.

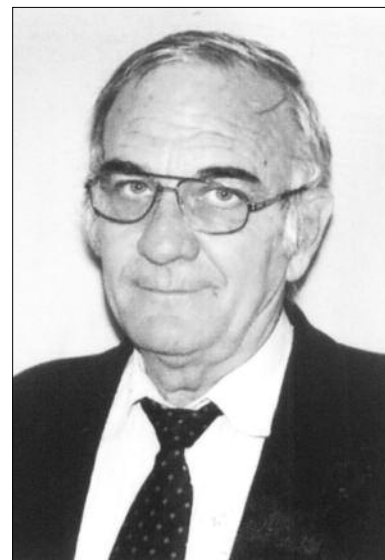
Dincolo de această întâmplare cu doza ei incontestabilă de senzațional, romanul propune spre meditație teme pe care viața le scoate adesea în prim-plan, dar tot ea nu acordă răgazul analizei și înțelegerii lor în profunzime, cum e, de pildă, ideea de libertate și felul în care omul conștientizează șansa de a o avea uneori, relația dintre realitate și iluzie, exprimată sub multe forme – de la așteptările celor două personaje care hotărăsc să-și schimbe viața față de realitatea pe care o descoperă și până la numele gazdei, *Ange*, față de identitatea sa reală etc. – ori dorința, sugerată în treacăt, a omului de a se afla în preajma unor semne palpabile ale sacralului, exprimată, între altele, în duiumul de vizitatori ai locurilor pe unde își poartă cititorii Dan Brown, la *Eglise Saint Sulpice*, în *Da Vinci Code*. De aceea, se pot identifica în roman două părți: una preponderent eseistică, în care se formulează, direct și indirect, motivația deciziei de a-și schimba viața, și cea de-a doua care aduce dinamism textului, susținut de prezentarea felului în care a decurs scenariul, involuntar inițiat, pregătit celor două personaje de corespondenții lor imprevizibili din Corsica.

Romanul aduce un fragment excepțional de viață, o experiență-limită pe care, dozând foarte bine suspansul, într-un ritm alert, personajul-narator o prezintă, reușind să transmită o constantă stare tensională, trăită de cei aflați în prim-planul cărții, fără explicații, digresii etc., dar, uneori, cu pasaje cărora nu le lipsește o doză de lirism, explicabil în conjunctura căreia personajele i-au supraviețuit.

În felul acesta, printr-o abordare în care se îmbină perspectiva subiectivă cu cea obiectivă, cartea Cleopatrei Lorințiu propune o meditație despre perpetuarea dezacordurilor dintre lumi, chiar și într-o proclamată eră a globalizării, când neînțelegerile sunt alimentate artificial, susținând tendințele spre enclavizare ale unor grupuri etnice sau doar sociale.

Mioara BAHNA

Pictorul Costel Butoi

Din nou, Sala Metopa găzduiește un eveniment trist: comemorarea la 40 de zile de la dispariția unui artist plastic, încă tânăr, Costel Butoi.

Pictorul a fost omagiat printr-o expoziție cu lucrări realizate în ultima perioadă. La vernisaj au participat colegii din Filiala U.A.P., rudele, prietenii, dar și primarul municipiului Pitești, Tudor Pendiuc.

În cuvinte pline de conținut, vorbitorii au subliniat calitățile artistului și umanismul celui care a plecat prea devreme la Dumnezeu. Un Dumnezeu pe care Costel Butoi îl iubea și-l considera adevăratul său îndrumător în creație.

Amator de literatură de înaltă ținută și calitate (Bulgakov, Gabriel Garcia Marques) sau de filme cu adevărat opere de artă, pictorul și-a canalizat creația pe ilustrație. A asociat teme literare/sau cinematografice cu propriile sale viziuni asupra unei lumi mai degrabă metafizice. Neoexpresionismul său face din C. Butoi un continuator al lui Gauguin, dar și al Renașterii. Știința sa despre compoziție îl așează pe artist printre cei mai dotați dintre contemporani. Într-un univers populat mai ales de simboluri, pictorul uzează de narații baroce născute dintr-o necesitate de a atrage atenția asupra unei lumi proprii, dar plină de pilde și de atenționări. Simbolurile trebuie „traduse” cu multă răbdare: nuduri fără

mâini, figuri fantastice (poate cu aluzii la extraterestri), personaje subdimensionate, demonice, întâmplări ciudate ș.a.m.d. Toate acestea revărsate pe pânză în adevărate explozii cromatice.

Culorile tratate în clarobscur au tendința de a se „retrage” într-o perspectivă de foarte multe ori de sorginte Cezanne. Fiecare culoare pare a fi o rezolvare a simbolurilor figurative din compoziție – verdele este pentru ființele din „altă lume”, roșul plin și saturat anunță un soi de morbiditate ori galbenuri „bolnăvicioase”. Mult negru și albastru închis, ca semn al cromatismului tematic. Undele de violet sunt parte din poveștile stranii ale lui Butoi. Prea multă neliniște în opera sa.

În acest fel, pictorul pune problema reconsiderării clarobscurului ca mod de exprimare în arta plastică contemporană, dar mai ales a unui orizont holistic clar. Lucrările din această expoziție, panotate excelent de pictorul Daniel Preduț, au titluri destul de sugestive pentru a lămuri privitorul asupra gândirii plastice cu care a operat artistul.

Ascensiunea sa după Revoluție (cu o perioadă de 10-15 ani) a fost brusc oprită de artist și acest lucru îl pune într-un con de umbră nemeritat. Este de datoria noastră, a celor care suntem încă pe acest pământ, să-l popularizăm și să-i organizăm o sală permanentă, undeva într-un spațiu din Pitești, cu lucrările realizate pentru „a exista” în continuare printre noi.

Trebuie gândită serios această problemă și pentru alți artiști dispăruți prematur: Aurel Calotă, C. Marinescu, C. Mosoia, Gheorghe Pantelie, Vasile Rizeanu sau Ion Gh. Vrăneanțu. Costel Butoi s-a născut în comuna Dragotești, județul Olt, în data de 17 ianuarie 1955.

A expus în 1979, la Cluj, 1990 – Eforie, București, 1991 – Teatrul Național București, 1994 – Centrul Cultural Român, Paris, 1996 – Sete, Franța, 1998 – Saphir Hotel, Paris, 2011 – Metopa Pitești (expoziție personală), 1991 – Bruxelles, 1991 –, Belgia, 1992 – Lisabona, 1992 – Istanbul, 1993 – Luxemburg, 1994 – Wiesbaden, 1997 – Knox, Indiana (SUA), 1997 – Pontalet, Franța, 1998 – Leipzig.

Ion PANTILIE

S-au întâmplat la Centrul Cultural Pitești

■ Festivalul Internațional de Folclor „Carpați”, 10-15 august 2013. Organizatori: Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești și Consiliul Județean Argeș, prin Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Argeș.

■ Expoziția de fotografie „Six Strings”, autoare Raluca Georgescu, luni, 5 august 2013, spațiul Expozițional „Casa Cărții”, coordonator Carmen Dumitrache.

■ Simpozionul „Rapturile teritoriale în perioada 1945-1990”, 6 august 2013. Organizatori: Centrul Cultural Pitești, prin Clubul de Istorie „Armand Călinescu” și Școala Militară de Maiștri Militari și Subofițeri a Forțelor Terestre „Basarab I”. Coordonator, Marius Chiva.

■ Cenaclul literar „Fără frontiere”, 8 august 2013. Coordonatori: Marin Ioniță și Marius Chiva.

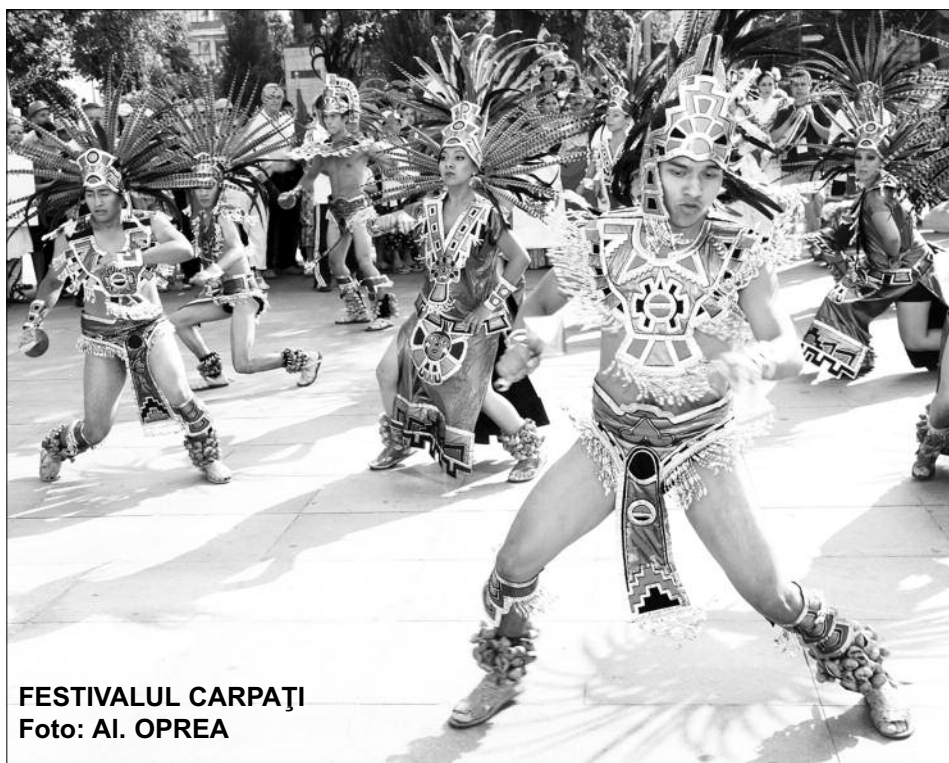
■ Lectură publică „Printre cărțile oamenilor de cultură argeșeni”, invitată poeta Magda Grigore, 22 august 2013, coordonator Marius Chiva.

■ Concert cameral „Muzica gândului în vers și armonie”, 28 august 2013. Organizator: Centrul Cultural Pitești și Filarmonica Pitești. Coordonator Mihaela Fulgeanu Matei.

■ Colocviile Argeșului (dezbatere culturală lunară) cu tema: „Interesele și criza idealurilor”, 27 august 2013, coordonator poeta Magda Grigore.

■ Apariții editoriale: Revista lunară de cultură ARGEȘ (nr.8 /2013), Revista lunară de literatură CAFENEUA LITERARĂ (nr. 8/2013), Publicația lunară INFORMAȚIA PITEȘTENILOR (nr.8 /2013), Revista-document RESTITUIRI (nr. 2 (29)/2013)

S. NEAGOE

FESTIVALUL CARPAȚI
Foto: AI. OPREA

Număr ilustrat cu fotografii de Virgil DIACONU și Daniel PREDUȚ

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Pitești

sub egida
**Consiliului Local Pitești și a
Primăriei municipiului Pitești**
Fondată în ianuarie 2003

Proiect editorial finanțat de

Preț - 3,92 lei

REDACȚIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-șef: Marian BARBU
Redactori: Nicolae EREMI
Gheorghe FRANGULEA
Ion PANTILIE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Florian STANCIU

Culegere:
Ioana NACIU

Corectură:
Liliana RUS

Tehnoredactare:
Simona FUSARU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACȚIEI:

Centrul Cultural Pitești,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1, sc. C,
et. I, Casa Cărții, 110013, Pitești
Tel.: 0248/216348, 219976
Fax: 0248/210068

e-mail:
cafeneaua_literara2003@yahoo.com
<http://www.centrul-cultural-pitesti.ro>

Cont: 50104122256,

Trezoreria Pitești

ISSN: 1583-5847

Responsabilitatea asupra
conținutului textelor revine
autorilor, conform legii.

Autorii pot avea și alte opinii
decât ale redacției.

Manuscrisele primite
la redacție nu se înapoiază.

Revista poate fi găsită la
chișcul Muzeului Literaturii
Române, București.

Tiparul executat la S.C. Tiparg
S.A., tel.: 0248/221.348,
e-mail: office@tiparg.ro.

Manuscris

Ea se scrie în mine petală cu petală.
Șoaptă cu șoaptă.

De când am început să culeg petele atingerii tale,
cartea de dragoste pe care o amân de atâta vreme
se scrie singură. Șoaptele și mâinile tale sunt aici,
printre pagini! Este adevărat, încă nu am aflat
dacă vreun cititor a dat de brațele goale printre file;
de săruturile roșii sau de cireșul copilăriei.
Încă nu am aflat dacă cineva a auzit ciripitul vrăbiilor.
Sau bătăile inimii.

Și totuși uneori devin transparent,
uneori prietenii mei văd prin mine
toate săruturile roșii, geana fiecărei surăs.
Ei deja te zăresc printre cuvintele mele și bătăile inimii.
Ei deja văd prin mine toate manuscrisele,
toate poemele pe care ți le-am scris
și pe care ți le voi scrie de aici înainte.

Desigur, prințesa s-a scris în mine petală cu petală.

Ea umblă desculță și fără cămașă prin inima mea.

Gândurile mele sunt albastre.

Rochia albastră

Octombrie urcă dealul spre cimitir.
Printre crucile și gutuile de pe alee.

Eu rătăcesc în pântecul liniștii,
respir în locul celor pieriți.

Mai bine că mâinile tale
au rămas în orașul grăbit.
Mai bine că rochia albastră
aleargă pe străzi ca să oprească apusul.

Crucile care urcă dealul cu mine
ajung întotdeauna înaintea mea.

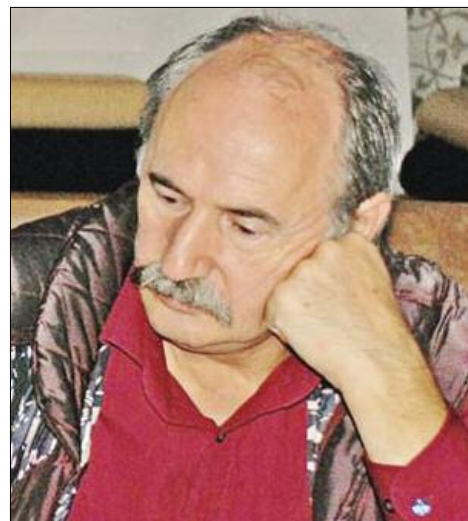
Și melancolia scrie direct în piatră:
*Aici odihnește Sofia. Aici odihnește
fiul nostru plecat înainte de vreme.*
Melancolia, care în cele din urmă
ne va scrie pe toți în cartea ei.

Eu știu că o singură cruce înseamnă toate crucile.

Numai rochia albastră nu este toate rochiile.
Numai mâinile tale nu sunt toate mâinile,
cum s-au amestecat de-a binelea
cu psalmii din *Sfânta Scriptură*.

Octombrie urcă dealul spre cimitir.

Gutuile pe care ți le-am cules
deja au avut primele vise erotice cu tine.

Măr

Ea este timidă. Cu nasturii de la bluză
își încheie până la gât toate sentimentele;
toate bătăile de inimă.

Ea este închisă ca o cetate,
vezi, numai uneori sânii scot capul pe fereastră
ca să ia o gură de aer proaspăt.

Numai uneori sânii scot capul pe fereastră...
Și numai atât cât să ne arate
că nu suntem singuri în grădina Domnului.

Încă puțin și voi mușca din mărul roșu al zilei.

Cine va mai spune, atunci, că suntem singuri în Paradis?

Cuib

Ciripitul tău îmi bate dimineața în fereastră.

El risipește întunericul ce mă acoperă.

El taie de la rădăcină iarba neagră a singurătății.

Să nu uiți: eu sunt un om de iubit!

Picioarele tale deja au dat iama printre cearșafuri,
deja au intrat victorioase în noua zi.

Eu cred că m-am născut pentru tine, vrabie!

Lasă-mă să-mi fac cuibul aici, în grădina cu stele!

Pentru îmbrățișarea ta am rămas în viață.

Pentru tine am renunțat să-mi iau zilele!

Virgil DIACONU

Cafeneaua literară este membră **APLER** și **ARPE**.

Vizitați Cafeneaua literară la adresa www.centrul-cultural-pitesti.ro